

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Kort Begryp Des Levens Ende Der Devghden Vande Weerdighe Joanna van Randenraedt Geestelycke Dochter Onder de Bestieringhe der Societeyt Iesu

**Huysmans, Daniel
Nerrincq, François**

T'Antwerpen, 1690

Haer Gheestelyck Leven.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38005

ANNA buyten t'Clooster verblijven soude, ende of 'er in haer leven klaere merck-teecken en zijn, dat sy naer Godts roep gheleeft heeft, sal den Leser kunnen oordeelen uyt dit verhael. Ick mach wenschen, dat alle, die eenen staedt van leven aenveerden, soo eenvoudelijck ende recht-sinnighlijck hier in voortgaen, ghelijck JOANNA voort-ghegaen is.

GHEESTELYCK LEVEN VAN JOANNA

NU kom' ick voorder ende ick gaen verhalen: dat my in't gheestelijck leven van IOANNA dienstich schijnt te wesen soo tot ghedachtenisse als onderwijsinghe der Naer-komelinghen.

TWEEDE CAPITTEL.

Van haer twintighste tot haer dertighste Iaer.

SOo haest als JOANNA Gheestelijcke Dochter gheworden was, wierdt haer van de voornoemde Priorinne tot Meestersse van haer geestelijck leven aen-ghewesen de weerdige *Agnes van Heilsbagh*. Het welck haeren Biecht-vader gheerne toestont: om dat dese *Agnes* eenen spieghel van alle deught was, ende seer bequaem om een jonghe Maghet in de gheestelijcke volmaecktheydt te vervoorderen.

AGNES gaf terstont aen IOANNA de oeffeninghen van het inwendigh ghebedt, beneffens de tijt-verdeelinghe van gheheel den dagh: om in alles naer de deught ende naer de ghehoorsaemheydt voort te gaen, ende niet ghedreven te worden door eyghen-sinnigheydt.

E

Ende

Ende IOANNA volbrocht volkomentlijk al wat dese Meesterse haer voor-schreef, sonder erghens in t'ontbreken: ende dat met soodanighe neerstigheydt, al oft alle haer profijt ende welvaeren in't volmaectt onderhouden van dese tijtverdeelinghe hadde gheleghen gheweest: gelijk'er inder waerheydt veel aen gheleghen is. Maer sich niet te vreden houdende met den gheest ende t'lichaem in verdienstighe wercken te oeffenen, sonder het selve te temmen ende te kastijden: versocht IOANNA daer-en-boven van haer Meesterse den oorlof tot verscheyde lijf-kastijdinghen: de welcke AGNES soo veel te ghewilligher toestont, hoe sy self tot dese stercker gheneghen was.

Op den Feest-dagh vande *H. Maria Magdalena* hadde IOANNA haere bemerckinghe, hoe dat dese vriendinne Godts, de voeten Christi met haer tranen ghewasschen, ende de selve af-gedrooght hadde met het haeyr van haer hoofdt: ende over denckende hoe sy insgelijcks het haeyr van haer hoofdt ten dienste Christi besteden konde, heeft sy gedocht dit niet beter te kunnen doen: als met het selve allegaer af te snijden, om niet te behouden, dat aen de wereldt ende aen de ijdelheydt, soo't haer docht, ghedient hadde: ende sy heeft dat met'er daet ghedaen.

Op eenen anderen tijt aenmerckende het ghecroont en ghewondt hoeft van haeren Salighmaker, vraeghde sy van hem, om deelachtigh te moghen worden van sijn pijnen: ende sy is verhoort gheweest. Want op den selven dagh, is sy doof geworden in beyde de ooren: soo dat sy noch de spraecke der menschen, noch het gheluyt der klokken en konde hooren: ende ghemerckt dat dese
doof

doofheydt lanck-duygh was, en seer moeyelijck viel inden Biecht-stoel: badt sy Godt, dat sy tot profijt haerder ziele alleenelijck den tijdt der biechte haer ghehoor soude moghen ghenieten: het welck sy van Godt verkregen heeft. Want zy wel hoorende wierdt den tijdt der Biechte: ende naer de Biechte wierdt zy wederom doof als te voren. Dit heeft ettelijcken tijdt gheduert.

Op dese doofheydt wierdt vande moet-willighe veel ghesmalt. Want men seyde, dat JOANNA, van Godt ghestraft wierdt, om dat sy haeren raep tot het Klooster verlaeten hadde. Welcke opspraecken sy, neffens andere moeyelijckheden, seer gheerne verdroegh ter liefde vanden lijdenden Godt.

Het ghebruyck vanden spieghel docht haer al te wereldtsch, ende al te lichtveordigh: oversulcks heeft sy desen met alle ander ydel ghetuygh, voor eeuwich uyt haere kamer ghebannen: ende sich voortaan niet voor eenen spieghel ghestelt maer voor haeren Salich-maecker, verbeeldt in den Doeck van *Veronica*. In dit Beeldt aenmerckte sy aendachtelijck, niet hoe sy was, maer hoe sy moest wesen: niet hoe haer aensicht ghestelt was, maer hoe sy moest haer siele, ende wercken stellen. Gheene Ioffrou en spieghelt haer soo neerstelijck in eenigh Venetiaens Gelas, als JOANNA haer spieghelde in dit Beeldt.

t'Was een Beeldt uyt hout ghesneden, ende gheschildert, uyt-druckende het ghecroont ende gewondt Hooft onses Salighmaeckers, t'welck sy haer heel leven behouden, ende aen haer Vriendinne *Lucia de Werimont* by testament ghelacten heeft. Ick en wete niet wat het is: het schynt datmen

datmen't noyt met aendacht aensien en kan, son-
der tot Godt inwendigh ghetrocken te werden.

Alle Sondaghen nam sy vroegher haer noen-
mael, sich te vreden houdende met het minste,
om ten twelf uren inde Kêrcke te wesen, ende
alsdan de arme kinderen te leeren lesen en sehry-
ven, tot dat den Catechismus soude beghinnen,
t'welck gheschiede ten half ure twee. Desen soo
godtvruchtighen ende aende jonckheyt soo voor-
deelighen dienst, en heeft sy noyt achter-ghelae-
ten, dan uyt noodt in haeren ouderdom. Niet
liever doende als de behoefstige kinderen hier
in behulpfaem te syn, ende andere gheestelijcke
Dochters soo met woorden, als exempelen, tot
het selve krachtelijck te verwecken.

In't jaer 1632. als Ruremonde vande Staten
van Hollandt veroverd wierdt, zyn haer Ouders
naer Brussel gaen wonen, ende sy is gheble-
ven te Ruremonde by haeren Heer Oom, aldaer
Canonick ende Officiael vanden Bisschop. Ende
ghemerckt dat *IOANNA* seer begheerigh was om
sich in dinghen te oeffenen, teghen de welcke
zy den alder-meesten teghen-stryt voelde: is zy
alhier eenighsins voldaan gheweest, aengaende
dese begeerte, door de lastigheydt van een dienst-
maert, vande welcke noch meer sal ghesproc-
ken worden in't tweede Deel, als wy haer lijdt-
saemheydt fullen bemercken. Hier by heeft sy in
dit huys seer vermeerderd haer lyf-kastijdinghen
die wy oock uyt-stellen tot haer eyghen plaetse
in't tweede Deel.

Sy hadde, ghelijck zy meynde, eens ghesla-
pen over den tijdt, die haer tot het nacht-ghe-
bedt ghestelt was. Dese vaddigheydt begeerde zy
te

te kastingen : ende dat met soo onghemeyne hardigheydt , dat den Oom het gherucht vande slaghen hoorende , meynde datter dieven in huys wilden breken. Doch hy verwonderde dese botte maniere van stelen , ghemerkt dat sy met groot gheluydt op de deure sloeghen , die sy heymelijck , soo hy meynde , wilden doorbreken. Hy roept van s'nachts sijnen knecht , om t'onderfoecken wat dit gherammel bediede : maer korts daer naer was alles in stilte. Op den middagh , sooder over tafel ghesprocken wiert vande nacht-dieven , seyde den knecht , Myn-heer , alfulcke dieven heb' ick meer-mael ghehoort. Hier door wiert JOANNA beschaemt , ende hadde moeyte om dit ghesegh t'onderfoecken , ende afte slaen.

In't Iaer 1633. heeft de Peste binnen Ruremonde seer toe-ghenomen : ende JOANNA kreegh kennisse van Godt , dat jemandt van de huys-ghenoten van haeren Oom , van de selve soude bevanghen worden : t welck daeghs daer naer volbrocht is geweest in den knecht. Sy offerde haer selven tot sijnen by-standt : maer dit en wierdt haer niet toegelaeten.

Men heeft haer in teghen-deel buyten de stadt van Ruremonde tot eenighe van haer vrienden gesonden , om t' perijckel van soo behaelijcke sieckte t'ontvluchten. Terwijlen stierf desen knecht , ende in de stadt van Ruremonde nam de Peste seer dapper aen : om welke reden IOANNA buyten dese stadt langhen tijdt heeft moeten verblijven. Daer-en-tusschen heeft sy haeren iever laeten blycken in menighvuldighe vruchten der sielen te verwecken , ende niet alleenlijck haer selven , maer oock haeren Naesten in Godts dienst te vervoorden.

ren. T'welck naementlijck tot Boxmeer gefchiet is: alwaer noch hedens-daeghs haere gedachtenisse in ghebenedijdinghe is : om den onvermoeyelijcken iever die fy aldaer bethoont heeft, soo om de jonckheydt inde Christelijcke Leere t'onder-wijfen ; soo om door gheestelijcke oeffeningen de deughden te vervoorderen van de gene, die het geestelijck leven aenvaerdt hadden; als om bequaemelijck t' onder-richten , die door haere bestieringhe aldaer belofte van eeuwighe Suyverheyt aen Godt ghedaen hebben. By dese hebbe ick noch over luttel jaeren verscheyde seldsaeme oeffeningen des gheests gevonden , die IOANNA aldaer achter-ghelaten hadde : vande welcke eenighe met haer eyghen handt gheschreven waeren.

Van Boxmeer keerde fy weder naer Ruremonde ten huysse van haeren Heer Oom , sich verheughende dat fy wederom, als te voren, de bestieringhe van *Agnes* mocht ghenieten.

Daer naer quam haeren Heer Oom sieck te worden : ende Godt gaf aen IOANNA te kennen , dat hy van die sieckte soude sterven , maer niet soo haest. De sieckte toe-nemende , wierdt IOANNA ghenootsaect s'nachts by den siecken te waken : en om desen tijdt met profijt te besteden ; vertaelde fy uyt het Fransch in't Neder-duytsch het leven vande weerdighe *Marina de Escobar* , oock gheestelijcke Dochter onder de bestieringhe der Societeit , wiens deughden in Spagnien seer vermaert zijn : welck leven daer naer in druck uyt-ghegheven , tot seer groote vrucht van vele zielen ghedient heeft. Als den siecken seer verslauwde , ende seer benauwt wierdt , offerde fy haer selven om in haer lichaem te lijden tot sijn verlichtinghe : ende stelde

stelde sich in de bedenckinghe van het mede-lijden t'welck *Maria* ghehadt heeft, hoorende de hamerslaeghen, met de welke haeren Lieven Sone ghenaghelt wierdt aen het Cruys: aendachtelijck lettende op haer ghelijckvormigheydt in die omstandigheydt, met den wille Godts, ende den siecken bevelende aen haer moederlijke voor-sprake en te saemen oock aen haere Heylighe Patroonen *Ignatius* ende *Franciscus Xaverius*. Welcke twee Heylighen sich alsdan aen IOANNA veropenbaerden: haer deelachtigh maeckende van't lijdē Christi, en van sijn mede-lijdende Moeder: t'welck IOANNA van den Hemel versocht hadde. Want den eersten scheen haer te schencken een Doornecroon; den tweeden dry naeghelen. IOANNA ontfonck vlijtelijck dese Hemelsche giften: druckende dese Croon op haer hooft, ende de naghelen aen haer herte. Uyt dese beschouwinghe verstont sy dat haer meer, en grooter lijdē aenstaende was, als het sterven van haeren Oom, gelijk't oock gheschiet is: ende offerde sich als een slaghofferhande, om veerdighlijck met Christus, ende met sijn moeder te lijdē: want het lijdē was haeren wensch.

Midts dat de sieckte van haeren Oom daerentusschen seer groeyde, ende sijn benauwtheydt niet min: dede sy met de Dienst-maert tot sijnder verlichtinghe een Cruys-ghebedt; in't welck sy van Godt onderricht wierdt, dat dit lijdē hem diende voor sijn Vaghevier, ende dat het noch dry uren soude dueren, tot suyveringhe van sijne siele, waer naer terstont de doot volghen soude: t'welck alsoo gheschiet is.

Hy was een man uytstekende in deughtsaemheydt,

heydt, ende daerom seer bemint van een ieder, naementlijk van arme ende behoeftege menschen aen de welcke hy in sijn leven als Vader gheweest was, ende die hy by Testament erfghenaem ghemaeckt heeft van sijne goederen. Hy is den eersten gheweest, die binnen Ruremonde begonst heeft het Wees-huys te stichten, om voor altijd aen ghebreckelijcke ende ouderloose kinderen behulpsaem te wesen.

Naer d'aflijvigheydt van haeren Oom, en moest JOANNA in haer gemoedt niet lanck beraeden, wat wooninghe dat sy verkiesen soude: want ghemerckt dat haeren eenighen wensch was, met alle vermoghen in de deught te verwoorderen, hadde sy terstont haere ooghen op haer Meesterisse *Agnes*, ende de siele vervult van begheerte om niet alleenelijck van haere feldtsaeme onder-wijsinghen, maer oock van haere wooninghe deelachtigh te worden. Sich inbeeldende, dat sy sekerlijck in't geselschap van die deught-rijcke siele, veel snelder soude woorderen, ende vlijtigher loopen tot de volmaecktheydt, als sy oydt voor desen ghevoordert ende ghelopen was. Dese begheerte was dies te meerder, hoe sy daeghelijcks meer vermaeck nam, en klaerder kennisse kreegh van de grootheydt der hemelsche gaven, die de voorschreven *Agnes* besat. Overfulcks verfocht sy van haer Ouders, die noch buyten Ruremonde wonden, den ghewenschten oorlof, om met haere Meesterisse te moghen wonen: den welcken haer ghewillighlijck toe-ghestaen wierdt.

Dit oordeelde JOANNA een onghemeyn gheluck te wesen, ende weerdigh om hier over Godt en sijn Heylighe Moeder besonderlijck te bedancken.

Soo dan vervult sijnde van blijdschap en heeft niet achter-ghelaeten naer de H. Communie met alle neerstigheydt dese danck-segghinghe te doen: alwaer sy noch met meerder blijdschap vervult is gheweest : want sy aldan verstaen heeft van de Heylighe Maghet, dat sy van haer was aen-ghenomen, ende ghestelt onder haer besondere bescherminghe : welcke Hemelsche tijdinghe haer sterckelijck aen-ghepraemt heeft, om soodanighe bescherminghe meer en meer te verdienen.

Sy is dan gaen wonen in 'thuys alwaer *Agnes* oock haer woon-stede hadde : te weten, by Ioufrouwe *Botters*, die een seer Godtvruchtighe weduwe was, ende naerde doot van haeren man het geestelijck leven aen-ghenomen hadde. Ende ghemerckt dat IOANNA nu ontslaghen was van alle huys-sorghen, de welcke haer voor desen niet weynigh tijdt benomen en hadden, soo docht haer, dat met dese gelegentheydt de voorgaende schade moest inghaelt worden. Oversuckx begaf sich tot bidden, soo by nachten als by daegen, oock meer dan doendelijck was : want een ieverighe siele, niet wederhouden wordende door den toom, loopt buyten macht. Soodanighe was IOANNA, naer dat sy dese vryheydt bekomen hadde : ghemerckt dat sy sich tot het gebedt begaf, sonder ophouden, ende sonder versaedinghe. Haer Meesterse dit bemerckende, heeft desen al te heftighen loop ghestut : ende haer verboden, inden middernacht meer tijds te besteden in't gebedt, als een ure ende een half: ende in den morgen-stont alleenelijck een ure toe-ghelaten; voorder belastende den anderen tijdt te besteden volghens de tijdt-verdeylinghe, die haer te voren gegeven was.

E

Dese

Dese wooninghe by dit geestelijck en profijtigh gheselschap, die haer seer vernoeghde, en heeft niet lanck konnen dueren; want sy ghenootsaect gheweest is wederom te verhuysen met de wederkomste van haer Ouders naer Ruremonde. Dese Ouders hadden de stadt verlaeten, als de Staten van Hollant die verovert hadden, ghemerckt dat haer Vader Raedts-heer ende Vice-Cancelier van Gelderlant was: de Stadt wederkeerende tot haeren echten Heere in't jaer 1638. sijn haer Ouders, met den Raedt oock weder-ghekeert naer Ruremonde, ende JOANNA oock gekeert naer het Huys van haer Ouders, ghelijck haer belait wierdt. Hier achter-volghde haer wederom eene menichte van moeyelijckheden ende bekommeringhen, seer strijdigh teghen haeren geest, die haer tot de eenigheydt trock: nochtans dese huys-bekommeringhen en hebben op JOANNA soo veel niet vermoght, dat sy de minste van haer gewoone-lijke oeffeningen souden krencken, want sy inden nacht volbrocht, dat inden dagh door de noodelijke beletsels verachttert was.

Men meynt, dat-se door de groote huys-forge, die haer opgheleydt wiert, ende door haere buyten-spoorighe vierigheydt tot den goddelijcken Dienst, bevanghen is gheweest met eene stercke kortse, die haere krachten soo verkrenckt heeft dat sy haer Kamer ende Bedde moest houden: ende de kortse was soodaenigh, dat sy door geen medecynen en verminderde, maer even vast-kleevigh bleef. Eenen Pater van onse Societeyt haer komende besoecken, vraeghde haer, sedert wat tydt dat sy niet gecommunicert en hadde? zy antwoorde, sedert dat ick hier hebbe ghelegen.

Waer

Waer op den Pater seyde : indien men het Heyligh Sacrament haer toebrocht, dat sy miſſchien haest ſoude ghenefen : 'tis haer toe-ghebracht, ende ſy is terſtont ghenefen gheweest.

Hier naer was ſy bekommert, om haer belofte te quijten, die ſy aen Godt ghedaen hadde; die duſdaenighe was. Als de Stadt van Ruremonde onder het ghebiedt der Staten van Hollandt was, hadde ſy aen Godt beloofst, dat ſy, naer de wederkeeringhe van deſe Stadt tot den Koninck ende tot het Gheloof, twee Capellekens vande Moeder Godts, die door de Kettters gheheel gheſchonden ende vervallen waeren, wederom herſtellen ſoude: ende noch een derde Capelleken ſtichten ter eere van de ſelve Maeghet; daer-en-boven haer Beeldt beſorghen voor de poorte van't Gaſthuys der ſiecken. Wy ſullen van deſe belofte klaerder ſpreken in't eerſte Capittel van't tweede deel. Ruremonde was nu van de Kettters gheſuyvert, ende tot den Koninck weder-ghekeert; ſoo ſocht JOANNA haer belofte ſpoedelijck uyt te werken, ende te volbrenghe. Sy is dan naer de Kercke der Minderbroeders ghegaen, om aldaer het Beeldt vande Heylighe Maghet te eeren (tot welck Beeldt ſy altijd groote gheneghentheydt ghehadt heeft) om aldaer den bequaemen middel te verſtaen, om haere plicht te volbrenghe. Hier wierden haer verſtoont vele requesten, die ſy tot dien eynde ſoude moeten ingheven. Sy en hadde tot noch toe deſe belofte aen niemandt kenbaer gemaect, noch oock de openbaeringhe, die haer voor deſen van Godt ghedaen was, vande wederkeeringhe der ſteden Ruremonde ende Venloo tot het Catholijck ghebiet: doch heeft alſnu, aen haer Mee-

sterffe, ende aen haeren Biecht-Vader, kenbaer ghemaect, al wat dese belofte aengonck. Den Biecht-Vader alles verstaen hebbende, heeft haer besorghd dry Requesten, aen den Raedt, aende Reken-Kamer, ende aende Bestierders der Stadt: de welcke door IOANNA inghegheven, alle uytvielen naer wensch. Soo dat het herstellen van twee Capellekens terstont met iever vervoordert wierdt: IOANNA mid'lertydt besorghd sijnde voor t'verciersel der selve.

Als nu alles bereydt was, wierden de Beelden vande Alderheylichste Maeghet, die te vooren verborghen gheweest waeren, met een treffelijcke Processie in haer vorighe plaetse herstelt: in welcke Processie te vinden was sijn Hooghweerdigheydt, het Capittel, den Raedt, de Reken-kaemer, het Schependom, met een seer groote menigte van menschen: 'tis te bemercken dat het op desen dagh seer reghende sonder hope van bequaem weder te bekomen, om de Processie behoorelijk te doen. Nochtans om datmen gheloofde, dat de Koninghinne des Hemels lichtelijck den reghen kost stutten, heeft men vast ghestelt met dit werck voort te gaen: en 'tis seer wel gheluckt, want nauwelijckx en begon de Processie, of men sagh de Sonne schynen: doch niet langher als het noodigh en was, De Heylighe Maeghet scheen te toonen, datse heerschappije hadde over de wolcken, ende dat dit haer werck was: want soo haest als de Processie eyndighde, wierdt de tocht wederom ghestoort, ende den reghen hernam het ghedruys als te voren.

Dit Godt-vruchtigh werck, ghedaen zijnde was

JOANNA voorder besigh, om alle behoorlijk
 cieraedt, ende onderhoudt voor dese Capelle-
 kens te besorghen. Sy droegh de sleutels vande
 Capellekens aen haer sijde, voorsagh die van
 keerffen, ende licht, gongh op sekere daeghen
 van vier uren 's morghens om de Beelden van
 kleederen te veranderen, als kameniere van de
 Koninghinne des Hemels. Met een woordt sy de-
 de al wat dienstigh was, tot vervoorderinghe van
 de eere der Heylighe Maeghet in die plaetsen;
 ende dat sonder hulpe van andere, tot dat sy in
 dit ampt ondersteunt wierdt van Iouffrouw *Catha-
 rina van Gestel*, de welcke van s'Hertoghenbosch
 naer Ruremonde ghekomen was. Naer het ver-
 treck van dese, is sy gheholpen gheweest van
 Iouffrouw *Lucia de VVerimondt*, de welcke haer
 ghestaedighe en ghetrouwe vriendinne gheweest
 is, soo lanck als *JOANNA* gheleest heeft. Daer
 was groote beganckenisse tot dese Capellekens,
 met troost en voldoeninghe van heel de Stadt,
 ende met gemeyne toestemminghe, dat dit werck
 weerdigh was, van *JOANNA* begonst, en soo ver-
 re vervoordert te wesen.

De twee vervallen Capellekens aldus herstelt
 zijnde, was *JOANNA* besigh met het derde,
 't welck voor desen noyt en was gheweest, maer
 moest nieuwelijck op-gherecht worden, ontrent
 de Venloosche Poorte, dienende tot danck-
 segghinghe dat Venloo weder-ghekeert was tot
 het Spaensch ghebiedt. Tot dit werck heeft den
Baron van Cortenbach sich seer mildt ghetoont. Dit
 oock voltrocken zijnde, heeft men insghelijcks
 daer ghestelt een Beeldt vande Moeder Godts,
 ende het Beeldt ghenoeemt *De Moeder der Chiste-*

nen. Tot onderhoudt ende vercierfel van dit Beelt kreegh JOANNA voor mede-hulpster Iouffrouw *Aldegonde van Horenbeeck*, de welcke haer oock gheholpen heeft, om te besorghen, dat meer andere Lieve-Vrouwe Beelden in't openbaer ghestelt souden worden, naementlijk voor 't gasts-huys der siecken.

Hier mede was haer belofte ten vollen volbrocht, maer niet haeren yver om de eere vande Heylighe Maeghet noch meer te vervoorden; want sy en hiel niet op van ieder een te verwecken, tot het oprechten van dierghelijcke Beelden in haer besondere huysen, voor de selve licht t'ontsteken op de Saterdaeghen, ende op de avonden der Feest-daghen van MARIA, ende andere eer-teecken en aen de selve Beelden te bewijfen.

In't selve jaer wierdt vande Paters der Societeyt tot Ruremonde verwacht het vermaert ende Miraculeus Lieve-Vrouwe Beeldt ghenoot de *Moeder der Barmhertigheydt*; dat van Breda naer Ruremonde vervoert moest worden. JOANNA met noch andere Godtvruchtighe sielen hier van verwitticht, hadde verscheyde vercierfels bereydt ghemaect, om dat Beeldt te vereeren, als het op den Feest-dagh van de Presentatie inde Kercke der Societeyt Jesu soude uyt-ghestelt worden: ja voelde met haere medeghesellinnen grooten yver om dit beeldt self te draghen, van het schip tot het Collegie der Societeyt. Desen oorlof dan wierd van Pater Rector verfocht, ende oock toe-ghestaen.

Al was de Caffe seer swaer, ende boven de crachten van dese Maeghden lastigh om draeghen
geen

geen van alle nochtans en klaegde over desen aen-ghenamen last : maer sy hebben de selve tot het Collegie der Societeit ghebrocht. Den Rector de Casse siende, ende niet konnende begripen hoe sy soo groot ende soo swaer was, (wetende dat dese swaerheydt niet en konde voort-komen van het Beeldt) dede de selve terstont openen, ende bevondt dat sy vervult was met vele groote en swaere Boecken, tot verberginghe ende meerder verskeringe van't Beeldt: ende berispte sijn selven over den oorlof, die hy aen die dochters toe-ghestaen hadde, om eenen last te draghen, die buyten haer krachten was. Want IOANNA hier door uyerlijck ontfet was in haer lichaem, ende ghepynight in alle leden. Maer JOANNA sonder kennisse te geven van dese groote ontfeltenisse, versocht van haeren Biecht-vader om een discipline te doen naer haeren wensch : tot danck-segghinghe, van soo weerdigh pack gedraghen te hebben. Den Biecht-vader geen achterdencken hebbende van het voorsegt ongheval, staet dit verfoeck een-voudelijck toe: ende dese discipline heeft terstont alle pijnen der ghewrichten ende stijcheydt der leden verdreven. *Agnes* dit verstaende, berispte haer leer-dochter straffelijck, niet-regen-staende dat sy door de discipline van alle pijnen verlost was: om dat sy aen den Biecht-vader niet en hadde kenbaer ghemaect haere quaede ghesteltenisse, segghende dat sulcks hadde moeten gheschieden. Even-wel heeft het Godt gelieft alle pijnen te verdrijven, als zy door haeren over-grooten yver haere pijnen wilde verdobbelen.

In't jaer 1639. op den dagh vanden Heylighen
Apostel

Apostel Matthias stierf den onvergelyckelijckē Man *Jacobus à Castro* Bisschop van Ruremonde overvalen van een sinckinghe, die soo vinnich was dat hy by naer staende ghestorven is: wiens leven eenen spieghel van alle deughden gheweest was ende wiens lichaem vele weken naer de begravenisse gantschelijk onbedorven bevonden is. s'Nachts voor sijn doot wierdt JOANNA ten elf uren ontweckt, om volghens haere ghewoonte te bidden, en bleef een ure in het ghebedt. In het welck sy bescheydelijk ghehoort heeft een ongemeyn foet snaren-spel, en een ghesangh edelder dan van menschen, met de vreught-woorden: *Gaudeamus omnes in Domino; Laet ons inden Heere blýde zyn: eyndighende met eenen Alleluja.* Sy luysterde met aendacht en voldoeninghe naer dit ghesangh, niet anders gheloovende, als dat het Enghelen waeren, sich verheughende om dat erghens iemandt heylighlijk soude sterven: want haer docht dat dit hemelsch geluyt niet en streckte dan om een siele te verwillekomen, die tot haere saligheydt vertrock. Dit ghesangh hoorde sy heel den nacht, ende volghenden dagh tot den Sonnen onder-ganck: als-wanneer haer kenbaer ghemaeckt wierdt dat sijn Hoogh-weerdigheydt overleden was: waer uyt sy besluyt maeckte, dat sijn Siele heylighlijk uyt dit catyvigh leven ghescheyden was: 'twelck oock te kennen gheven sijne groote deughden, de welcke in't beghinsel vanden Boeck sijnder Sermoonen beschreven staen.

In't jaer 1640. is gekomente sterven de weerdighe *Agnes van Heilsbagh*, die tot noch toe aen JOANNA eenen Reghel van het innigh leven geweest

gheweest was, soo met woorden, als met werken, en van IOANNA als Meesterisse ende geestelijke Moeder ghehouden ende bemint wiert.

Gelijck dese *Agnes* inden loop haers levens seer groote ghemeynschap hadde met Godt, en seer vele openbaeringhen van den Hemel ontfanghen hadde: Soo is sy oock verwitticht gheweest van den tijdt en maniere van haer salige doot. Sy was tot Sittart, als Godt haer kennisse gaf, dat den gestelden tijdt, van uyt dit leven te scheyden, aenstaende was: ende heeft terstont aen haer beminde IOANNA dese tijdinghe mede-ghedeelt. Want al-hoe-wel sy selden met menschen sprack (als groot beletsel vande inwendighe ruste, ende ghemeynsaemheyt met het eenig ende opperste Goet) en noch veel min aen iemandt te kennen gaf de jonsten, ende openbaeringhen die sy van den Hemel ontfongh: was nochtans seer ghespraecksaem met JOANNA (want alle samen-spraecken, tusschen dese twee, van Godt waeren) ende openbaerde haer met alle vryheydt de verborghentheden van haer ziele, ende grootdaedigheden Godts, die sy ontfonck, om eenpaerlijck Godt hier over te dancken; 'twelck IOANNA oock dede van haeren kant. Overfulcks schreef *Agnes* naer Rurmonde eenen brief aen IOANNA, haer deelachtigh maeckende van alles wat haer door Godts schickinghe voor-vallen soude, aengaende haere leste sieckte, ende doot: en ghelijck dit gheschreven wierdt in desen Brief, alsoo is 't gheschiedt, soo IOANNA in haer schriften getuyght: inde welke sy seer wijt-loopigh verhaelt de groote ende seldtsaeme deughden van haer Meesterisse, ende de weldaeden kennelijck maect, die Godt aen dese

G

uyt-

uyt-ghelesen siele ghedaen heeft , weerdigh om in druck uytghegheven te worden.

De weerdighe *Agnes* hadde tot ghedenckenisse aen JOANNA een schilderyken achter-ghelaeten, verbeeldende den Hemelschen Vaeder, als gevende sijnen Sone aen die het Schilderijken aensiet; ende den Sone thoonende aen sijnen Vader de wonde sijnder ghebenedyde zyde, al oft hy voor den aensieder aen hem offerde sijn ghewont herte. JOANNA hadde t'voorleden jaer haer ondersoek van Conscientie voor dit beeldt ghedaen, ende 'tselve seer aendachtelijk besienende Godt gevraecht wanneer haer herte met dat van Christus soude heel vereenight wesen, Waer op haer alsdan gheantwoordt wierdt, dat dit gheschieden soude, als sy dat Schilderyken soude besitten: 'twelck als nu ghebeurt is.

'tSchiijt dat JOANNA van haer Meesterse niet en is verlaeten gheweest met haer doot: want sy voor haer, oock naer haer doot sorghe ghedraeghen heeft, sienlijck aen IOANNA verschynende, ende ghemeynsaemelijk handelende van Godts dienst. Waerom IOANNA seer dickwils haeren bystandt ende voor-spraecke versocht: niet twijfelende oft sy was seer groot inden Hemel.

Naer d'aflyvigheyt van *Agnes* wiert sy van alle Gheestelijcke Dochters, oock die niet en waeren onder de bestieringhe van de Societeit, aenghenomen voor Meesterse van het Gheestelijck leven. Ionck en oudt wenschte van haer onder-wesen te worden: jae wel bedreven gheestelijcke mannen vraeghden ende volghden haeren raedt. Soo uyt-schijnende was den luyster van haere achtbaerheydt. Dan diten misnoeghde haer niet weynigh:

51
om dat sy meynde, datse self dusdaenighen raedt
noodigh hadde, en om dat sy tot noch toe ghe-
woon was onder de bestieringhe van een ander te
zijn, en begeerich om noch voorder aldus onder-
worpen te wesen.

DERDE CAPITTEL.

Van haer dertighste tot haer veertighste Iaer.

EEr ick den draedt vervolghe van dit verhael,
sal ick hier een luttel aen-raeckende daghe-
lijcksche oeffeninghen ende maniere van Leven,
die sy soo wel dese jaeren, als oock voor desen,
ende hier naer onder-houden heeft: op dat-men
klaerlijck sien magh, hoe Godt-vruchtelijck en
profijtlijck dat sy over-broght den kostelijcken
tijd van dit leven.

Sy was ghewoon haer t'ontrecken, soo veel als
't moghelijck was, van alle onnuttighe en werelt-
sche bekommeringhen: wel wetende dat dese den
geest grootelijckx hinderen, ende beletten de ghe-
meynschap met Godt, ende dat alle, die oprech-
telijck Godt willen behaeghen, dusdaenighe oef-
feninghen ernstelijck aenvatten, die den inwen-
dighen voortganck, en vereenighe tusschen Godt
ende de Siele kunnen vervoorderen. Soo dan,
boven de daeghelijcksche oeffeninghen van Mis-
se te hooren, mondelijcke ghebeden, ende gee-
stelijke lessen, begaf sy sich tweemaal daeghs tot
de Meditatie, oft inwendigh ghebedt; behalven
noch eene derde Meditatie, met de welcke sy
onderbrack haere nacht-ruste, waeckende inde
teghenwoordigheydt Godts, ter wijlen dat an-
dere

dere menschen sich begaven tot slapen. Sy bestede daeghelijckx veel tijds met schrijven : want ghemerckt dat haer vanden Biecht-vaeder be-
 last wiert, met alle rechtsinnigheydt aen te tecken de vruchten van haer inwendigh ghebedt, beneffens alle de verlichtinghen, waer mede Godt haer voor-quam, en vervoorderde in sijne ghemeyntsaemheydt; ende midts dese seer menighvuldigh waeren, soo moest sy veel tijds overbrenghen in dit werck van ghehoorsaemheydt. Voorts begaf sy haer tot eenigh gheestelijck handwerck, soo van borduersel, als blom-werck, ter eere van't Alder-heylichste Sacrament, van de Moeder Godts, en van andere Heylighen : met het welck sy verscheyde Autaeren ende kercken vercierde. Gonck sy uyt den huysse, 'twas om haere Capellekens te verciereren, oft om kinders t'onderwijfen, oft om eenigh Godt-vruchtigh werck onder den Even-naesten te doen. Welcke bestieringhen sy tot Godts glorie soo gheluckelijck aen-nam, oock in faecken, die niet wel doenlijck en schenen, datmen dickwils verwondert was over den gheluckigen uyt-val. Soo datmen pleeghte segghen, dat 'tghene JOANNA onder-nomen hadde, was als ghedaen werck. Voeght hier by seer swaere ende menighvuldighe lijfkaftijdin-
 ghen, met de welcke sy daghelijckx haer teer lichaem uyt-mergelde, ende te seer ten onder soude ghebrocht hebben, ten waere faecken dat den Biecht-vader desen onversaedelijcken drift van Penitentien ghematight hadde : want den haer die sy droegh tot haer lichaem, ende de liefde tot het lijden, onmatigh was. Dit waeren haere daeghelijcksche oeffeninghen; nu vervolgh ick den loop van haer leven.

Op

Op den veerthienden dagh van Julius des jaers 1641, wierdt IOANNA met een heete kortse bevanghen: ende dat met groot ghenoeghen ende blijfchap haers herte. Om dat fy wenschte met haeren Beminden Bruydegom heel vereenight te zijn: het welck hier in dit dal der tranen niet gheschieden en konde, ten fy somwijlen, ende dat seer onvolmaecktelijck. Van dese sieckte schrijft zy aldus, *Och dit waseen wonderbaere sieckte: ghebenedijdt zy de Goddelycke Majesteit. Indien ick waere gheslorven, ten sonde niet dan door liefde gheschiet zijn. My docht dat mijn ziele naer het afscheyden stracks soude ghevloghen hebben in't open lief-hebbende herte van mijnen Beminden. Dan somwijlen tot mijn selven komende, ende aenfiende mijn groote onveerdigheyt, was ick seer beschaemt: om dat ick soo haest alle mijn onvolmaecktheden hadde vergoten, voor de vvelcke my noch groote suyveringhe in't Vaghevier soude noodigh wesen.*

Aldus was IOANNA in dese swaere sieckte ghestelt: verlanghende naer de doot van het lichaem als een hert naer de wateren: om de siele onscheydelijck te verfaemen met haeren Beminden. Maer soodanigh en was de ghesteltenisse niet van haer bedroefde Moeder: wiens wensch ende begeerte was, dese dochter noch langher te behouden. Vele menschen dencken luttel tot wat eynde dat ons dit leven van Godt vergunt is, ende wat verbintnisse dat wy hebben, om dit aen den sceppeper weder te gheven naer sijn belieste: maer al te seer haere begeerten hechtende aen de sceppefelen, trachten voor haer selven, ende voor haer kinderen het gheniet des levens altijd langher te behouden, ende den wille Godts naer haeren ey-

ghen wille te verdraeyen. Dese Moeder dan hoorrende datmen besorght was om haer krancke dochter te verstercken met de ghewoonelijcke rechten der Heylighe Kercke, ende merckende dat'er kleyne hope was van langher leven, was seer mistroostigh, en niet machrigh haer traenen te bedwingen. 'T welck IOANNA bemerckende, *Wel Moeder seyde sy, wat is dit? Ick bidde u zijt immers te vreden met de Goddelijcke schickinghe.* De Moeder antwoorde; Ick wete wel, dat ghy u gheheelijck stelt inden wille ende handen van Godt: maer dit en kan ick soo lichtelijck niet doen. Ick begheere dat ghy onsen Heere sult bidden om noch langer te leven. Door dit versoeck stont JOANNA ver stelt, niet wetende wat doen. Sy wenschte te sterven, ende daer-en-teghen vreesde sy onghehoorsaem te sijn aen haer Moeder, van wie haer bevolen wierdt te bidden voor haer gesontheyt. Ter wylen dat de Moeder het verlies van alle haeren troost beweende, sprack IOANNA tot Godt ende seyde: *Mynen wel-beminden Bruydegom, indien 'tis uwen Heylighen wille, ontfermt u over dese Vrouwe* Dit gheseyt hebbende, badt zy Godt op de volgende wyse: *Vaer't saecken dat ick langher levende hier naermaels meer met u, mijnen Godt soude vereenight worden, beliest my het leven te verlanghen.* Men sagh opentlijck dat haer ghebedt vanden Hemel verhoort wiert: want de kortse begonst terstont te verminderen, ende zy allencxkens te krygen haere vorighe sterckte ende ghesontheydt.

Doch met wat stichtinghe ende verduldigheydt dat IOANNA dese sieckte gheleden heeft, leer ick uyt de verklaeringhe van haeren Biecht-Vader in sijnen Brief hier over gheschreven aen eenen anderen

deren Pater vande Societeyt , ende luyt aldus.
 „ T heeft my grooten troost gheweest , te sien mer
 „ hoedanighe jonsten den hemelschen Bruydegom
 „ dese sijne Bruydt heeft voor-komen , en my niet
 „ min ghedient tot verwecksel van godtvruchtig-
 „ heyt , bemerkende haere vreedsaeme ghestelte-
 „ nisse des ghemoedts , de vierighe begheerten , de
 „ lytfaemheyt in alle moeyelijckheden der sieckte ,
 „ sonder datse het minste teecken gaf van eenigh
 „ misnoeghen: beneffens de vrolijkheydt die haer
 „ in't aensicht ende spraecke, al-hoe-wel seer flauw,
 „ vertoonde , even eens als oftse niet sieck en
 „ hadde geweest. Ick seyde , indien eenen Enghel
 „ by maniere van spreken , hier sieck gheleghen
 „ hadde , en wete niet , hoe hy sich anders soude
 „ ghedraghen hebben.

JOANNA nu ghesont sijnde , ende rijpelijk in-
 fiende het over-groot gheluck van het gheestelijk
 leven , 'twelck de krachten onser siele van het
 tydelijk af-treect , ende aende eeuwighe dingen
 vast hecht ; en soo wonderbaere gerustigheyt en
 voldoeninghe mede-brenght oock in sieckten ,
 ende in perijckel van sterven: wenschte aen een
 ieder dit kenbaer te maecten , en een ieder tot
 liefde van soo hoogh-verheven goederen te ver-
 wecken.

Op desen tijdt wierdt haer eenen Brief gesonden
 vanden seer Eerweerdighen Pater *Murinus Vittellescus*
 Generael der Societeyt , inden welcken hy haer
 oorlof vergunde om dagelijckx te communiceren:
 hier toebeveeght sijnde door de kennisse, die hy
 ghekrege hadde van haere sonderlinghe Godt-
 vruchtigheyt.

Wat blyde tijdinghe dit voor JOANNA geweest

is,

is, geeft sy te kennen met dese woorden. *De vreught ende blydtichap, die ick daer over in myn herte ont-fonck, was soo groot, dat sy niet meerder en konde wesen. Och! nu sien ick volbrocht het toe-segghen van mijnen Beminden: Ick en wiste niet, hoe ick die vreught en blydtichap langher soude kunnen verdragen. Och! hadde ick moghen uyt roepen door alle Steden, Dorpen, en Vlecken, die onbegrypelijcke goedtheydt Godts, tot my alder-minste!*

Sy wierdt van haer Ouders naer Brussel ghesonden, maer sy soude liever tot Ruremonde verbleven hebben: nochtans om ghehoorsaem te zijn, voeghe sich naer 't ghene dat haer belast wierdt. Ghemerckt dat sy eenighe teghenheydt voelde van dese reyse, onder-socht den grondt van dese af-ghekeertheydt: ende bevondt geenen anderen te wesen, als d'eyghen liefde, aen de welcke niet wel en bevielen de moeyelijkheden ende perijckelen, die als-dan op desen wegh met reden ghevreesst wierden. Dit bemerckende en kost sy niet nae-laeten al lachende haer selven te berispen, ende te segghen: *Wel JOANNA, waer sijn nu uwe begeerten van veel te moghen lijden?*

Dese, al-hoe wel korte berispinghe, diende haer tot bequaem verwecksel, om vromelijck te verwachten, al wat op dese reyse soude voorvallen. Doch sy badt Godt, dat alle ongheluck ende swaerigheyt op haer alleen mochten vallen, sonder dat iemandt van't gheselschap daer van soude mede-deelen. En niet te vergheefs en hadde sy teghen 't lijden haer ghemoet versterckt, midts dat daer op desen wegh verscheyde gevaerlijcke aen-stooten ontmoet zijn, die haer seer hadden kunnen beroeren. Van de welcke sy dit
oordeel

oordeel heeft ghestreken : dat de Goddelijcke
schickinghe sulckx hadde toe-ghesonden , om
haer gheen oorfaecke te gheven van eenigh nae-
dencken , datse niet en was onder 'tghetal van
Godts oprechte vrienden , indien sy sonder lijden
dien wegh ghepasseert waere.

Als sy weder-ghekeert was naer Ruremonde ,
naeckte dentijdt, die van Godt aen haeren Vader
ghestelt was , om tijt dit leven te scheyden : den
welcken door Godts inspraecke aen JOANNA ee-
nighsints kennelijk was : want sy voor desen eens
met Godt handelende naer de Communie, ende
swemmende in soete traenen, een levende inbeel-
dinghe ontsonck , dat haer Gheestelijcke Moeder,
te weten *Agnes*, haeren Gheestelijcken Vaeder, te
weten den Biecht-vader , en haeren natuerlijcken
Vader , haestelijk souden sterven. De weerdighe
Agnes was nu doodt , naet een sieckte van seer lut-
tel daeghen : den Biecht-vader is onverwachts niet
lanck hier naer van een gheraektheydt ghestor-
ven ; den Vader wiert sieck : doch door d'Aken-
sche wateren eenichsints in sijn ghesontheydt her-
stelt zijnde , wierdt tot den dienst van den Ko-
ninck inde maent Augusti 1643. ghesonden naer
Vlasraedt. Aldaer voltrocken hebbende 'tgheen
hem belast was, ende nu bereydt staende om naer
Ruremonde te keeren, is hy in onmacht gheval-
len in de armen van sijnen knecht, ende soo ge-
storven. Dese tijdinghe wierdt aen IOANNA ghe-
boodtschapt op den avondt van den H. Augusti-
nus : op de welcke sy alleenelijck gheantwoordt
heeft, *Godt zy de ziele ghenaedigh* : ende terstont
haer beghevende tot het ghebedt, voeghde seer
lichtelijck haeren wille met den Goddelijcken

H

niet

niet twijfelende, oft haeren Vader was inde liefde Godts uyt dit catijvigh leven ghescheyden.

Want hy een man was ghestichtigh in sijnen handel, Christelijck, rechtsinnigh, met een iegelijk al-
tijdt vreedsaem, wiens onverbrekelijke gewoonte was alle Sondaeghen ende Heyligh-daeghen sijne siele te voeden met het Lichaem des Heeren: be-
sonderen Dienaer vande Heylighe Maghet, wiens eere hy ghesocht heeft over al te verbreyden; oock met verscheyde Lof-sanghen die hy konstelijck in musiecke ghestelt hadde. In't kortste gheseyt, 'twas een man, die inden weereltsen staedt een gheestelijck leven leefde: waer toe hy soo seer gheneghen was, dat in-gheval sijn Huysvrouwe voor hem waete ghestorven, hy voor-ghenomen hadde de reste van sijn daeghen inden Priesterlijcken Staedt te beleven.

Naer dat zy haere Moeder over dese doot ghetroost hadde, als het lichaem van haeren Vader dat naer Ruremonde ghebrocht was, naer gewoonte uyt het Huys naer de Kercke ghedraghen wiert, was sy met een menschelijck ghevoelen beweeght, door dien datse gheloofde, dat sy door dese aflyvigheydt veel lijdens soude ontmoeten. Want al was het lijdien haeren eenighen wensch: het en was nochtans niet sonder ghevoelen. Om dese ghevoelijckheydt kloekelijck t'overmeesteren, bemerckende dat haer Moeder ghenoechsaem gheselschap hadde, is zy in stilte, ende onbekent naer de Kercke ghegaen, om teghenwoordigh te wesen inde begravenisse; gheen acht-nemende op eenigh wereldtsch opsicht, door het welck sy kost afghekeert worden, van daer ontrent te komen; maer soeckende haere verstervinghe,
Als-

Alswanneer het Lichaem naer het Graf wiert ghe-
 draghen, een van haere gheestelijcke Medegefel-
 linnen, die met verwonderinghe haer aentagh,
 badt haer uyt de Kereke te gaen; om d'aerde,
 steenen, beenderen, op de doot-kiste niet te
 hooren vallen, maer sy desen raedt afflaende, quam
 noch naerder om dit te hooren, en haer door dit
 ghehoor te versterken: daer-en-tusschen haer ghe-
 peysen hechtende op't ghevoelen ende droefheyt,
 die de Moeder van Iesus hadde, in't hooren der
 vrede hamer-slagghen als haeren ghebenedijden
 Soone ghekruyst wiert: weleke bedenckingen in
 dierghelijcke ghelegentheden haer seer ghemeyn-
 saem was.

Haeren wensch was voor de ziele vanden aflijvi-
 gen Vader te lijden de pijnen van het Vagevier. Dit
 niet konnende gheschieden, dede sy al, wat in
 haer macht was, om op't spoedighste hem te helpē:
 tot dat sy eyndelijck vanden Heere verstant: dat
 dese siele op den dagh der gheboorte van Maria
 verloft was, en ghekomen tot het gheniet vande
 Hemelsche glorie. Voorwaer eenen bequamen
 dagh voor desen dienaer van Maria, om in den
 Hemel gheboren te worden, op den weleken de
 Heylighe Maghet op dese aerde gheboren is. Naer
 het af-sterven van haeren Vaeder, was de Moeder
 van JOANNA ghenootsaeckt van dieen plaetse
 naer d'ander te reysen, om verscheyde swaerighe-
 den, die de weduwen dickwils overvallen; ende sy
 hiel haer Moeder gheselschap. Soo dat sy nu by den
 eenen nu by den anderen Biecht-vader in verschey-
 de steden moeste biechten: die haer soo nauwe
 rekeninghe van't inwendigh niet af en vraeghden.
 Om dese reden, ende oock om het sterven van haer-

ren ghewoonlijcken Biecht-vader, wordt in haere nae-ghelaeten Schriften ghemist, wat dese jaeren belanght: doch niet alles, want sommighe dingen tot onse kennisse ghekomen zijn.

Op den eersten dagh van't jaer 1644. bevont IOANNA sich besonderlijck ontsteken door't vier vande Goddelijck liefde, om in te volghen haere oude ghewoonte, te weten, een nieuw jaer gift aen Iesus te schencken, ende oock te saemen van sijne goedtheydt, een nieuwe jonste te vraeghen. Haer vraaghe, en verfoeck was, mede deelachtigh te worden van een goet deel van sijn kruys ende bitter lijden: twelck sy dit jaer mildelijck bekomen, ende kloekelijck ghedraghen heeft.

Maer wy fullen dit lijden, met noch ander, bewaeren voor de plaetse daer ick haere lijdtfaemheydt eyghentlijck sal verhandelen. Ick segghe alhier alleenelijck, dat sy op desen tijdt seer veel heeft moeten verdraeghen, van haeren Broeder, sijn huysvrouwe en hunne kinderen (welcker huys-houwen vol van stoorringhe was) van ander maeghschap en vrienden: soo verre dat sy ghedachten kreegh van desen kelck te vluchten, haere wooninghe te veranderen, ende naer s'Hertoghenbosch te vertreckē; alwaer de Catholijcken (soo sy hoorde) stantvastigh bleven naer het overgaen vande Stadt, maer ghebreck leden van geestelijcke persoonen. Dese gedachten en sproten niet uyt begeerte van het lijden te verlaeten, soo haer dochte, maer alleenelijck uyt de genegentheyt van alle de verstroytheden, die haer overtolligh overvieren t'ontgaen: doot de welcke, ghelijck sy meynde, Godts dienst, ende haer vereeninghe met Godt seer verflauwde. Doch Christus, die dit lijden tot
sijn

fijn glorie toeliet, en verftont dit soo niet. Soo dan, als fy in haer ghebedt was, (t welck fy om alle dese ftoringhen noyt en verliet) hoorde fy inwendelijck als of Chriffus haer af-vraeghde, oft fy de kruyffen wilde ontvluchten? Hier door wierdt fy verftelt, ende soo beroert, dat fy niet en wift wat antwoorden; ende liet fich voor-ftaen, dat fy een feer groote faute bedreven hadde, met te voeden de gepeysen van een andere woon-plaetse welcke faute, naer haer oordeel, sonder bloet-ftortinghe, dat is feer bloedighe lijf-castijdinghe, niet en konde uyt-ghewaffchen worden.

Overfulckx hervattende haere begeerte van lijden, is feer ghewillighlijck en geerne in't midden van dese stormen ghebleven, waer toe fy verfterckt wierdt door t'ghene fy las in't leven vande Heylighe Teresia. Want nemende desen boeck inde handt, ende den felven openende, viel haer ooghe op d'onderwijfinghe vande voorseyde Heylighe, hoe datmen allen ons lijden moet vereenighen met het lijden van Chriffus. Dit beviel haer uysterlijck wel: soo datse geene fwarigheydt meer en vondt om haer naer dese lesse te voeghen. Sy wierdt in het selve voor-nemen noch voordor verfterckt, naer dat Chriffus in eene openbaeringhe fijn selven aen haer hadde verthoont, inde ghedaente, inde welcke hy somtijds gheschildert wordt, met opene ende door-wonde armen, rustende in eenen bloedighen kelck. In dit ghesicht wierdt fy van Chriffus ghenoodt, om haer selven neffens hem aen fijnen Hemelschen Vaeder op te offeren, voor het heel huysghesin van haeren Broeder. T welck fy vlytelijck doende met overvloedighe traenen van liefde, wierdt met Chri-

stus Inwendelijk soo vereenight, dat sy niet en hoorde, al was't datmen haer aensprack.

Sy voeghde dan haer selven naer den Goddelijcken wille, begheerende haren lijdenden Bruydegom ghelijck-vormigh te wesen: soo dat sy door de Goddelijcke liefde geheelijck ingenomen seyde met inwendigh gheroep en versuchtinghe: *O liefde! wat wilty dat ick doen t uwer liefdes wylde dat ick eeuwvelijck blyve in't huys van mijne Moeder onder de kinderen ende tusschen soo vele ongeregtbeden? Ick ben te vreden. Wilty dat ick, zijnde in uwe gratie, eeuwvelijck voor der menschen saligheydt lyde in de helle? Laet my daetelijck daer in sincken.* Soo wierdt dat herte door Godts liefde ghetrocken om alle moeyelijckheydt ende verdriet vlijtelijck te onderstaen sonder eenighe paelen van lijden te kennen.

Al-hoe-wel JOANNA soo wel over-ghegheven was inden Goddelijcken wille, en soo begeerigh om te lijden, als hier boven gheseyt is: nochtans de op-gheresen twisten tusschen de naeit-bestaende vrienden, vielen machtigh swaer aen haer vreedsaem en soet-hertigh ghemoedt: sy bekommerde sich daerom alder-meest met peys en vrede onder dese te maecten, 't welck haer somwijlen gheluckte, maer voor weynighen tijdt, want de geschillen meermaels hernaemen, ende somtijds heftigher als te voren. Hier breeder van te schrijven en dunckt my niet dienstigh, ende oordeele beter te wesen, ten deele te verswijghen den lof van JOANNA, als in't besonder iemandts schande te openbaeren.

By dit uytwendigh lijden wierdt verwoeght een inwendighe droefheydt en groot ghevoelen, 't welck haer ghemoedt seer beswaerde, dencken-
de

de dat Godt door die twisten vergramt wierdt : want oock de minste sonden haer onverdraghelijk schenen. Daer-en-boven was sy ghe-
durigh bedught, oft sy van haeren kant sich wel
queet in dese droeve ghefallen, en niet te veel
of te luttel, niet te soet oft te hardt gesproken en
hadde: waerom sy dese niet wel bedachte ghebre-
ken met over-vloedighe traenen beweende, ende
onophoudelijk badt, op datse in alle dit gewoel
in't minste Godt niet vergrammen en soude. Tus-
schen dese menichvuldighe kruysen was sy door
liefde innighlijk met Godt vereenight, besonder-
lijk inde H. Communie: waer toe sy met alle mo-
ghelijcke aendachtigheydt ende neerstigheydt sich
bereydt maecte, even eens als oft sy niet anders
te besorghen en hadde.

In dese jaeren is sy oock geoeffent geweest door
veranderinghe van haere Biecht-vaeders, die van
Ruremonde versonden wierden, 't welck haer een
kruysken was by de reste: om dat sy gheerne aen
de Bestierders van haere Conscientie volle kennisse
gaf van haere inwendighe gesteltenisse; ende haer
oetmoedig gemoedt strijdig was om aen verschey-
de Biecht-vaders te verklaeren de jonsten die sy
van Godt ontsonck. 't welck Godt misschien heeft
toe-ghelaeten, om dat haer Godts-dienstigh leven
aen vele soude kennelijk ende meer bevestight
worden.

Op desen tijdt is haere Moeder oock komen
te sterven, naer eene vier jaerighe sieckte van
Water-sucht, met de welcke sy bevanghen wierdt
ontrent d'aflijvigheydt van haeren man. Van de
welcke IOANNA ghetuyght, dat sy een deugh-
delijcke Vrouwe was, ieder een gheyende het
sijn

fijn, in haer sieckte seer gherust van Conscientie, sonder vreesse van de doot, met soo een betrouwen op Godt, als een kindt heeft op sijnen lieven Vaeder.

Men sprack over al vanden langh-ghewensten peys tusschen den Koningh van Spagnien, ende de Staten van Hollant, die oock ghevolght is: ende den roep liep te saemen, dat Gelderlandt by dese gheleghentheydt soude ghegheven worden aenden Prince van Oragnien. Dit laeste en beviel aen IOANNA geensins, ghelijck-men wel denken kan. Waerom sy alle haere wercken en ghebeden tot Godt stierde, op dat hy sulckx soude beletten: daer by versoekende de voorspraecke ende bystandt van onse Lieve Vrouwe, die tot Kevelaer besonderlijk gheert wordt, die sy noemde de *sterckte van Gelderlandt*. Tusschen dit versoekken ende bidden voelde sy seer groote vertroostinghen van den Heere: ende oordeelde hier uyt by haer haer selven, dat Gelderlant in soodaenigh ongheluck niet vervallen en soude.

Sy verliet door raedt van haeren Biechtvader het twistigh huys van haeren Broeder, verkiesende haere wooninge by eenige dochters, die haer in maniere van levē gelijk waeren. Alwaer sy dit misnoeghen hadde: datse van dese aengesien ende geacht wierdt als Geestelijcke Meesteresse vande welcke sy versocht de alder-minste dienstvaert te wesen. Waerom sy somwijlen invallen hadde om haer erghens in een wildernisse te verstecken buyten kennisse der menschen, om van niemant ghesien of gheacht te worden: welcke bekoringhen haer niet lanck en sijn by-gebleven: want sy van Godt verlicht wierdt, dat het enckele
bekorin-

bekoringhen waeren, ende dat het tot sijn glorie nuttigh was, dat sy onder de menschen soude verblijven, ende vrucht doen.

En Jouffrouw tot eenen Gheestelijcken staedt inghetreden zijnde, ende overwonnen wordende van een bekoringhe, hadde heymelijck by sich besloten, stillekens, sonder jemandts wete, de wereltsche kleederen, die sy verlaeten hadde, wederom aen te trecken, ende den Novitiaet, daer sy was, t'ontvluchten. Naer dat alles rijpelijk overlegt was, hoe sy dit soude aenstellen, als sy nu haer voornemen meynde uyt te wercken, wordt haer eenen brief van JOANNA behandicht, dienende om dese Novitie in haeren aenghenomen staedt te verstercken, wiens bekoringhe JOANNA van Godt verstaen hadde. Door desen brief is het herte van dese Novitie soo verandert, dat sy alle gheneghentheydt tot de Weereldt kloeckelijck verstootende, ende aen haeren roep ghetrouw zijnde, in haeren aenghenomen staedt is ghebleven. Ten sal niet onnuttigh wesen, desen brief van IOANNA hier te stellen: hy luydt aldus.

*Seer Beminde Jouffrouw, ende Lieve Mede-suster,
in Christo JESU.*

AL ist dat mijn herte seer dickwils met de begeerte aen V. E. gheschreven heeft (want ick my ten uystersten verblijdt hebbe, in het kloeck voornemen van V. E. ende heyligh beghinsel, vanden Duyvel, de Wereldt, ende het Vleesch, vromelijck onder de voeten te treden:) nochtans en hebbe ick tot noch toe, door veelderhande beletselen, niet eens mijn begeerte

gheerte

gheerte kunnen uyt-uvercken, in te schryven aen V. E. met'er daet, als nu. Overfulckx wensche ick V. E. hondert duysent dobbel veel gheluckx, met dien alder-uverhevensten, Edelsten, Machtighsten, Rijcksten, Schoonsten, Vriendelijcksten, vvel begaefsten, ende Alderuytnemensten Koninck ende Bruydegom. Wat uwonderlijcke redenen en hebben wy niet, om ons daer in te uerblijden, ende onse verkiesinghe tot soo uverheven staedt, groot te achten: dat dien oneyndelijken Godt sijn ooghen soo ghenaedelyck, ende met soo groote liefde slaet op ons, soo onuueerdighe en uverworpe schepselkens, die hy van niet ghemaect heeft, ende ghetrocken uyt dien dreck ende vuyle modder daer wy in staken, ende daer wy ons soo vuyl en leelyck mede ghemaect hadden, door 'tinvolgen van soo vele ydelheden, ende gheneghentheden tot de schepsels, ende tot ons selven, begaende duysent-derhande sottigheden: ende ten kortsten gheseyt, vergbetende den Schepper aller schepsels, daer wy 'tal van hebben, en daer 't al van komen moet. Ende dat hy nochtans soo uwonderlijck, door sijne oorspronckelijcke inborstighe goetheydt, alle onse soo uyt sinnighe bottigheden ende ondancckaerheden als uvergetende, ons noch aen-neemt tot sijne Bruyden. Och Beminde Suster, waert dat wy dese dinghen wel grondeerden, waer souden wy tuch ons selven van liefde laeten? uWy souden wenschen door dese te vergaen, ja met'er daedt verdwynen en smiltien in duysende traenen van een alder-teerste leetwesen, om dat wy van soo eenen Godt zyn af geweken. Maer al ist dat hy ons (aen hem zy lof) noch al bewaert heeft, en dat soo uwonderlijck, van groote sonden, daer wy sonder sijne besondere beschermenisse oock souden in-gevallien hebben, even-wel moghen wy wel daeghelycks met een teer leedt-uwesen, hem als beklaeghen. uWant heeft de H. Catharina van Senen

soo

soo langhdurigh gheveent, dat sy haer selven maer
 eens vvat op-ghestelt en hadde, om de menschen te be-
 haeghen: vvat sullen vvy moeten doen? Maer men sou-
 de moghen peysen, ick en ben sulcke Heylighe niet. 'Tis
 vvel vvaer: maer en hebben vvy niet de selve redenen
 om Godt lief te hebben, ende aen te hanghen, die sy
 ghehadt heeft? En is sy niet van vleesch ende beenderen
 ghevveest, ghelyck vvy zyn? en ist den selven Godt
 niet, die haer de gratie ghegheven heeft, en ons die ghe-
 ven vuult, als vvy ons bereyden om die t'ontfanghen,
 ghelijck sy ghedaen heeft? Ha, Beminde Suster, hebt
 ghy u soo vroom ghehoort inden vvereltschen, thoont
 u noch vromer inden geestelijken staedt. Tracht naer ee-
 nen Ialoufen ende kloecken yver der liefde Godts, ende
 en gheeft niemant eenigh voordeel in Godt te beminnen.
 Blyft die soete Moeder Godts met een stercke aenklevin-
 ghe om hulpe bidden: sy en sal u die niet vveygheren.
 Seght dat ghy soo krachteloos zyt, dat ghy u selven in
 gheender maniere helpen en kont. Haeren moederlijcken
 bystandt en sal sy u niet vveygheren. Eenen vrolijcken
 gheest, kloecken moedt, grooten yver, ende een vast be-
 trouwen op Godt, sal u door alles helpen. Hier mede
 ben ick V. E. van ghelycken bestekende met vyf keerem
 mijne H. Communie voor uwen saelighen vooriganck
 ende valherdinghe tot den eynde toe aen Godt den He-
 melschen Vader op te draeghen: het vvelck ick oock aen
 andere gherecommandeeri hebbe, die dat oock met my sul-
 len doen. Groet in mijnen naem uwe Nichte, en seght
 haer van mijnen t'veeghen, dat sy haer niet te lanck en
 beraede, ende dat sy nu doet, 'tghene sy soude wen-
 schen ghedaen te hebben als sy in haer uytterste sal lig-
 ghen, op dat sy haer niet te laet en beklaeghe: ende in-
 daghtigh zy, datse niet een ure levens seker en heeft.

Hier naer wierdt sy ghesonden naer Antwerpen om een ander Gheestelijke Dochter te verghefchappen. Aldaer ghekomen zijnde, ende bemerc-kende, dat verscheyde perfoonen van haer Leven besondere kennisse hadden, wiert seer ontfet, om dat men haer soo eerlijck onthaelde: beklaghen-de met vele traenen, dat de menschen soo jam-merlijck doolden, als sy haer eenighe deughdt toe-schreven. Om hier teghen te wercken, nam sy tot voorwerp van haer inwendigh ghebedt haeren ver-worpen Niet, waer uyt sy ghekomen was. Hier mede besigh zijnde in haer kamer, tusschen me-nighvuldighe traenen; wierdt sy eens bevonden van een dochter die haer quam verfoecken om by een ander siecke dochter te gaen. Het pijnighde haer seer dat dese dochter door dese ondervindin-ghe in haer goede meyninghe versterckt konde worden: welcke inbeeldinghe haer soo lastigh viel, datse schudde en beefde, als oft sy met een sel-le kortse hadde aen-ghevat gheweest.

Aenghesien dat haer deughtsaemheydt binnen Antwerpen soo seer kenbaer wierdt, namen vele oprechte dienerffen Godts de vryheydt van aen IO-ANNA haere inwendighe ghesteltenisse te vercla-ren, om by dien middel in't gheestelijck leven voorder onder-wesen te worden. Ende JOANNA by dese gheleghentheydt niet wel konnende hae-ren verheven gheest ende seldsaeme deughden ver-berghen, pooghde haer vertreck van Antwerpen te verhaesten.

'Tis eens gheschiet, datse komende van de Ca-pelle van onse lieve Vrouwe inde Keyser-straet, alwaer sy sonderlingh tot beschouwen van Godde-lijcke saecken was op-ghenomen gheweest inden gheest

gheeft, ende daer naer met andere aen tafel sit-
tende, 't minste niet konde eten of drincken: mits
dat het haer onmoghelijck was eenigh voetsel der
aerde te nutten, ter wijlen dat sy noch ghehee-
lijck van Hemelsche spijsen vervult was. Hier over
beschaemt wordende, seyde, niet langher aen ta-
fel te kunnen blijven, want sy sich naer het lic-
haem niet wel en ghevoelde. Men leyde haer in
een kamer, om wat te rusten, 'twelck haer wel be-
viel, om in dese eenigheyt den vollen toom aen
het voor-gaende vier van liefde te geven, dat noch
niet ghebluscht en was. Maer sy wierdt bespiet,
ende door het aensien van die vlamme die siele,
wierden andere oock ontsteken. D'ene voor, en
d'ander naer, quam haer besoecken om haer te
spreken, oft ten minsten te sien: want sy bevon-
den dat JOANNA, oock al swijghende, soete be-
weghinghen tot de liefde Godts inde omstaenders
verweckte. Sy dit merckende verfoeyde en be-
strafte haer selven, om dat sy eenighe oorfaecke
gegeven hadde tot groot-achinghe van haeren
perfoon: en vertrock van Antwerpen.

Twee nauwe bloedt-verwanten, die JOANNA
even naer bestonden, woonachtigh binnen Ghent
hadden grooten twist tusschen malkanderen. Haer
vrienden oordeelden datter gheenen middel be-
quamer en was om tusschen dese twee partijdighe
peys en vriendschap te maken, als JOANNA naer
Ghendt te stieren: 'twelck sy aen-ghenomen heeft
sich niet willende ontrecken aen soo heyligh
werck. Sy is dan van Brussel naer Ghent vertroc-
ken om die tweedrachtige ghemoederen te versaa-
men: alwaer sy meer teghen-standt ghevonden
heeft, als sy verdocht. Want sy niet alleenelijck

en moest handelen met haer partijdigh maeghschap maer oock met de boose op-stokers van tweedragt: die seer vinnighlijck alles by-brochten, wat den peys konde beletten; ende ghelijck meermaels gheschiet, al te veel ghehoor ende gheloof kregghen. Soo dat het van andere kanten terstont om verre ghestooten wierdt, dat JOANNA van haeren kant ghevoordert hadde: die veel heeft moeten arbeyden en onder-staen, eer de saecke tot een goet eynde ghebrocht is. Nochtans heeft sy ten langhe lesten een geluckighe en ghewenschte uyt-komste bekomen: waer van sy Godt niet ghenoech en wist te bedancken.

Van Ghent quam sy naer Aelst: daer sy wat verbleef, om te handelen met haeren ouden Biecht-vader, die daer woonachtigh was. Sy maecte te samen, door den raedt van desen Pater, kennisse met de ongeschoende Carmeliteressen aldaer, de welke sy daer nae alle haer leven seer groot geacht heeft. Segghende in dat Clooster eenen oprechten ende besonderen yver, tot den volmaecten dienst Godts bevonden te hebben. Ende sy heeft dese kennisse met Godt-vruchtighe brieven nader-handt altijd onder-houden.

In't begin des jaers 1649. wierdt sy andermael van Godt onderricht van het aen-staende onghewal ende haestigh sterven van haeren tegenwoordighen Biecht-vader. Sy wierdt hier door verbaest, nochtans gheheelijck haer over-ghevende aen Godts behaeghen: ende terstont lesende den Vader onsen, herhaelde verscheyde keeren, *Vven wille moet gheschieden*. Sy was gheneghen om aen den Biecht-vader dese openbaeringhe te kennen te gheven, op dat, indien hy noch iet effen

effen te stellen hadde, hy dat soude doen voor sijn vertreck: want sy wist dat hy een reyse naer de Hollantsche ghewesten op handen hadde, daer het ongheluck soude gheschieden: al-hoe-wel niemant die leefde, van die reyse een woordt aen haer ghesproken en hadde. Den besten middel van hem hier over te verwittighen, docht haer te wesen in de volghende maendelijcke rekeninghe van conscientie dese faecke aen-te-teecken. Doch desen middel misluckte: want den Biecht-vader van dit stuck geen gewagh en maecte, misschien hier op niet ghelet, oft oock dese waerschouwinghe niet ghelesen hebbende. *IOANNA* dan wetende dat sijne reyse haest voort-ganck soude hebben, heeft aen *Aldegonde van Horenbeeck*, die sy meynde by den Biecht-vader veel te vermoghen, verclaert dat den Biecht-vader haest naer Nimweghen en van daer voorder vertrecken soude: maer onder-weghen verongelucken, en noyt weder-keeren naer Ruremondé. Dese Dochter dit van *IOANNA* verstaen hebbende, maecte alles kenbaer aen den Pater: die haer dadelijck ontboodt, om dit claerlijcker van haer self te verstaen: ende vraeghde aen *JOANNA* hoe dit ongheluck soude gheschieden. Sy antwoordt, door eenen val. Den Pater seyde, dat hy sich genoeghsaem soude wachten van vallen: ende wat sy badt oft niet, even-wel begaf sich op den wegh sonder gheloof te gheven aen de voor-segginge van *JOANNA*.

Op den achtsten Meert wiert haer veropenbaert hoe sijn ongheval nu aen-staende was: 'twelck sy te kennen gaf aen *Lucia de VVerimont*. Ende twee daghen daer nae, viel den Pater in de stadt van *Arnhem* soo deerlijck, dat de schouder uyt het
lidt

lidt schoot: waer van men naermaels tot Ruremonde de tijdinghe kreegh. Op den elfften Meert wiert aen JOANNA veropenbaert, hoe hy met een sweeringe als een peste aen de schouders bevangen soude worden, twelck sy hem terstont over schreef soo dat hy sijn toe-comende quale wist, als de Medecijnen daer van noch geen perijckel en saeghen, ende veel min van de doot.

Den Pater merckende dat alles achter-volghde dat JOANNA voorseyt hadde, ende ghevoelende dat de versweeringhe aen-quam, al-hoe-wel de Medecijnen van de selve luttel werck maeckten, kreegh groot achter-dencken, dat sijn sterven oock volghen soude. Waerom hy eenen brief schreef aende voor-noemde *Aldegonde*, op dat sy alles van JOANNA, noch rijpeliijker soude af-vragen, ende hem overschrijven.

Op den Witten Donderdagh, vallende op den eersten April, sagh JOANNA hem in den gheest soo afgrijselijck bloedende, datter de doot na volghde: tgeen sy wederom te kennen gaf aen de voorseyde *Aldegonde*: want, door last van den Biechtvader, en mocht sy aen dese dochter dierghelijcke openbaeringhen dies-aengaende niet verfwijghen. Men heeft daer naer verstaen dat hy op den selven tijdt door het overvloedigh bloeden ghestorven is.

Van alsdan begonst sy voor sijn siele te bidden, in-gheval die in't Vaghevier moest lijden: ende niet te vergheefs. Want die siele op den goeden Vrijdagh sich verthoonde aen IOANNA, als sy in de Hooft-Kercke was biddende voor het Heyligh Graf. Dese siele was gheheel in't wit, nochtans met een bleeck ende droevigh ghelact: ende verfocht ernstelijck haeren by-standt ende ghebeden: die sy toe-seyde. ;

t'Sa-

'tSaterdaeghs ten elf uren liet sy voor de siele een Misse doen, al was 't dat van dese doot noch gheen tijdinghe ghekomen en was, die alleenlijck naer den middagh door brieven aen-ghebrocht wierdt. Ten tijde van de voornoemde Misse wierdt JOANNA sterck beweeght, om de pijnen van het vaghevier voor den aflijvighen op haer te nemen, op dat hy dies te vroegher soude konnen verlost worden. Sy ghevoelde in dese saecke grooten teghen-strijdt: maer den selven overwinnende, heeft sy op haer ghenomen alle pijnen te lijden, die haeren Biecht-vader aen Godt schuldigh was. Evenwel en wiert die Siele niet vroegher verlost, dan acht daghen naer Paesschen, ghelijck JOANNA ghetuycht gesien te hebben: hier by voegende dese waerschouwinghe.

Ick belijde, ende verclaere, dat het gheene kleyne saecke en is, iemandts Vaghevier aen te nemen. Vvat my dat gheheel jaer overghewen is, weet den Heere. 't zijn onuytsprekelycke dinghen: die hier boven sullen ghesien worden. Ick soude seer schroomen my weder tot iedt sulcks over te gheven. Nochtans indien my dierghelycke saecke op dusdanighe maniere wederom voorgesteld wierde: ick en soude aen de liefde gheenen teghen-standt connen bieden: ick sou my wederom gheheelijck moeten ten besten gheven: maer soude my eerst beraeden met mynen Biecht-Vader. Vvant inder vvaerheydt men stelt sijn selven in een balansse. Ick schroom als ick'er op dencke. Maer die Sielen en sullen niet laeten dankbaer te zijn. Ende het gheschiet aen Christus self, 't gheen aen die gheschiet: vvant het sijne ledemens zijn. En vvat isser datmen niet gheerne en soude omhelsen voor den Heere: ende hoe fouden vuyons selven in sulcke ghelegentheydt vwillen spaeren? Vvat sou dat anders als eyghen liefd-

zijn? Neen, neen, neen: verre van ons moet sulcx wesen. De liefde moet in ons de overhandt hebben, de besittinghe, ende de heerschappye. Heere gheeft my hier toe gratie, want ick de kranckheydt self ben. Heylighe Moeder Godts come my toch in sulck een gheval in alles te hulpe.

IV. CAPITTEL.

Van haer veertighste, tot haer vijftighste jaer.

SY hadde seer veel van haer krachten verloren: jae 't was te verwonderen dat'er noch eenighe overbleven. Want ghemerckt dat haeren iever overgroot was, om aen te vatten al wat het lichaem pleegh te verkrencken, als waecken, bidden, vasten, lijf castijdinghen: ende gemerckt dat sy daer by weynigh min als een gansch jaer onderstaen hadde de pijnen, die sy voor haeren overleden Biecht-vaeder gheleden heeft; was sy in haer lichaemelijke krachten soo seer verkrenckt, dat sy moest iemandt hebben die haer gheleyden soude om te kunnen gaen, ende sy moest oock in andere noodigheden van een ander ghedient worden: 'tgheen haer seer verdrietigh viel, want sy meer gheneghen was om dienst te doen, als t'ontfanghen. Overfulckx heeft den Biecht-vaeder alle haere strengigheydt hier te voren gheploghen, ghemaeticht: op dat haer lichaem niet beswijcken, maer eenighsints herstelt soude worden. Doch hier en teghen is een nieuwe swaerigheydt op-gheresen, die haer Siele niet weynigher en pijnighde, jae veel meer als alle kranckheydt des lichaems.

Den

Den Leser is indachtigh dat sy door de jonste van den Generael der Societeit den oorlof verkregen hadde, van daghelijckx te Communiceren. Desen oorlof en konde sy niet altijd ghebruycken, ter oorsaecke dat haere kranckheden dickwils de macht benamen van ter Kercke te gaen: sy Communiqueerde nochtans daghelijckx als sy tot de Kercke gheraecten konde. Op desen tijdt wierdt dese daeghelijcksche Communie aen de menschen kenbaer, ende daer wient veel teghen gheseyt, en dapper op ghesmalt: al hoe wel dit teghensegghen, en smallen, ganschelijck buyten reden, en sonder gront was. Want al is't redelijck niet dickwilder te Communiceren, als op de ghestelde daghen: ende seer loffelijck, hier in de maete t'onderhouden die in't ghemeyn voor gheschreven wordt: naer 't exempel van Religieusen, soo Mans, als Vrouwen, die haere Communien maetighen, volghens de daeghen, die van de Oversten aen de ghemeinte aenghewesen worden: nochtans JOANNA soo verre verheven in deughden, ende soo innighlijck vereenicht met Godt, mocht dies aengaende wel wat besonders hebben: naementlijck als dese jonste goet gekeurt was, vanden Opper-oversten der Societeit: wiens uytdruckelijck toestaen haer behoorde van alle tegen-sprake bevrijdt te hebben. Niet te min, haeren tegenwoordigen Biecht-vaeder, een seer geleert, ende seer deughdelijck man, die dat Collegie oock bestierde als Rector, hoorende de stooringhen die ter oorsaecke van dese daghelijcksche Communie op-gesesen waren, ende willende door dese besondere versterkinghe haeren gheest beproeven, die hem noch onbekent was, heeft voorghenomen, af te schaffen

dit dickmaels ende daeghelijckx Communiceren : ende heeft dit willen brenghen tot den reghel en ghebruyck , waer nae andere Gheestelijcke Dochters sich moeten voeghen. Soo dathy aen JOANNA verboden heeft , dickwilder te gaen tot dat Hemels bancquet , als aen andere ghemeynlijk toeghelaeten wiert : derhalven dat hy haer oock den oorlof ontnam , van 's nachts op te staen om te bidden , haer belastende dat sy daeghelijcks soude rusten tot de ses uren inden morgenstont.

Alle 'twelck JOANNA aen-nam , als komende vande handt Godts : maer soo veel als raecte het derven van de H. Communie (al hoe wel sy gheerne bekende dies onweerdigh te sijn) het docht haer onmoghelijck , sonder te beswijcken , soo gespaerigh dat Goddelijck voedtsel te nutten : ten waere dat Godt eerst , en voor al , in haere siele wilde matighen , oft oock uyt-bluffchen d'overgrootte begheerte tot die Hemelsche maeltijdt , die sy voelde meer en meer ontsteken te worden. Dies niet teghenstaende was sy bereydt oock in dit stuck , ghelijck in alle andere , gheheelijck te volghen , 'tghene den Biecht-vaeder in Godt gheraedsaem soude vinden.

Men sagh door d'ooghen ende door het aensicht haere quelende siele , ende groot verlanghen tot het nutten van haeren Beminden , namentlijk in de Kercke , als desen Goddelijcke spijs aen andere uyt-ghedeylt wierdt : want sy principaelijck alsdan haere begheerte ende haeren hongher soo wel niet verberghen of bedwingen en konde , siende andere deelachtigh worden van de spijs der kinderen Godts , ende sich verstoeten. Sommighe tot medelijden hier door beweeght zijnde , hebben
haer

haer gheraeden desen Biecht-vader te verlaten, ende eenen anderen te verkiesen, die ghedooghen ende toe-staen soude dat den Generael toe-ghestaen hadde. Maer desen raedt, al wierdt hy oock van gheestelijcke ende weerdighe Mannen aengewent, en heeft gheen vatten ghehad op't gemoedt van IOANNA, die in alles de blinde ghehoorsaemheyt wilde volghen, ende volkomentlijck haeren eyghen wille versaecken. Ende sy hadde liever te volghen het goet-duncken vanden Biecht-vader, als wel van den Generael, om dat (soo sy seyde) den Biecht-vader de bestieringhe van haere Conscientie hadde: Aenden welcken sy dese woorden gheschreven heeft. *Onsen Lieven Heere heeft aen sijn armste schepselken V. E. voor Gheestelijcken Vader ende Leydts-man ghegheven: door wie ick sijnen Goddelijcken gheest ende bestieringhe verwacht. Ick wille my gheheel gheven aen V. E. als in Godts handen, ghelijck een onnoosel kindt: Bidde daer en boven ende versoecke, dat V. E. my nergens en spaere, maer vry grondelyck aentaste. Ick sal my heel daer nae voeghen ende V. E. te meer in Godt beminnen: en naer mijn kleyn vermoghen soo veel te krachtigher in mijnen eenighen alderlieffsten door ghebeden V. E. ghedachtigh zijn. Soo was sy ghestelt al was het derven der Communie haeren uystersten pijnlijck.*

In desen grooten ende harden strijdt nam sy haeren toe-vlucht tot d'Alder-heylichste Maghet, met minnelijck beclagh, dat sy van Godt tot de Heylighen Communie soo iterck ghetrocken, ende van haeren Biecht-vader weder-houden wierdt: vraeghde dan aen dese Moeder, oft sy het gheluck soude weder-krijghen van daghelijckx haeren Sone te moghen ontfanghen? Waer op sy d'antwoort ver-

stont, met het jaе woordt, tot haere groote blij-
schap, en met gheen mindere danckbaerheydt tot
soo goedt-jonstige Moeder.

Eens voor-houdende aen den Biecht-vader haer-
ren drift om met dit hemels broodt haer honghe-
rige siele te versaden, wierdt sy straffelijck be-
rispt: van hem hoorende, dat sy beter soude doen,
met te versterven haere eyghen ghesintheydt. Waer
op sy voor Godt, als haeren Rechter, neerstelijck
haer ghemoedt ondersocht heeft, oft sy hier, of el-
ders wilde in-volghen haere eyghen ghesintheydt:
ende heeft bevonden dat neen: maer dat sy inde
daghelijcksche Communie anders niet en socht, als
den wille Godts te volbrengnen. Den grondt van
haer ghemoedt wel ende rechtsinnelijck onder-
socht hebbende, heeft sy gheschreven de volghen-
de woorden, die sy daer nae in de rekeninghe der
Conscientie over ghegheven heeft. *Ick onder-soec-
ke, of ick op het suyperste Godts aenghenaemsten wille
alleenelijck begheere. Ende ick bevinde dat ick gheerne
inde helle self soude zijn, op dat sijnen goddelijcken wil-
le in my soude volbrocht worden: als ick maer in sijn
gratie en soude blijven. Ende waer het saecken dat sijn
Majesteit, die my onweerdighste, sonder mijne ver-
diensten, van mijne jonckheydt af, met soo veel gratien
heeft voor-comen, nu gheliefde alles van my wegh te
nemen, ghevende dat aen een ander, wie het oock
waere: ick verclaere uyt den grondt van mijne siele,
dat ick my ten hooghsten ende ten uystersten soude ver-
blijden: om dat sulckx het believen ende vermaeck van
mijnen Beminden soude wesen. Waer het anders, ick
en soude niet Godt, maer mijn eyghen selven beminnen:
Welck ick nu ende eeuwvelijck versaecke.*

Naer alle dit, bleef den Biecht-vader by sijn
voori-

voorighe meyninghe: ende IOANNA in het der-
 ven van de daghelijcksche Communie, wesende
 op haere bidt-plaetse, ende d'ooghen slaende op
 een Schilderijken: in't welck CHRISTUS met opene
 wonden uyt ghebeeldt was, waer door sy voor
 desen verscheyde inwendighe aen-spraecken tot
 haer siele ontfanghen hadde, naementlijk de toe-
 segginghe vande dagelijcksche Communie, sprack
 sy met CHRISTUS, aen-gaende haer tegenwoordigh
 ballinckschap van de Communie, ende sy verstont
 van hem, dat dit ballinckschap haest soude eyndigē.
 Sijn Hooghweerdigheydt ANDREAS CREUSEN
 Bisschop van Ruremonde, ende nader-hant Artsch-
 Bisschop van Mechelen, verstaende (sonder toe-
 doen oft wetenschap van IOANNA) datmen haer
 de dagelijcksche Communie weygherde, met som-
 mighe Godts-gheleerde dat stuck rijpelijk onder-
 socht hebbende, sondt haer den oorlof van da-
 ghelijckx te communiceren: den welcken sy noch-
 tans niet en heeft willen ghebruycken, tot dat hae-
 ren Biecht-vader den selven toe-ghestaen hadde:
 die naer dese langhe beproevinghe verwonderen-
 de haere eenvoudigheyt, ghevoeghsaemheydt, ende
 ghehoorsaemheydt, haer ten lesten desen oorlof
 verjont, ende alle sijn leven seer groote acht-
 baerheydt van haere deughden behouden heeft.

Al hadde den Biecht-vaeder de daghelijcksche
 Communie toe-ghestaen, hy en hiel nochtans niet
 op, vande selve somwijlen t'onder-breken, ende
 haer eenighe daghen de Communie te verbieden:
 aen wiens oordeel JOANNA in alles eenvoudigck
 ghehoorsaem was. De vermaeninghen die sy van
 den Biecht-vader ontfonck, waeren ghemeynlijk,
 van dese ghewoonte te veranderen, ende de ghe-
 stelde

stelde Communie-daghen te volghen. Hy beval haer tot dien eynde te mediteren op de woorden CHRISTI tot sijn Apostelen : *Het is oorbaerlyck dat ick gae : want is't dat ick niet en vertrecke , den trooster en sal tot u-lieden niet komen. Maer is't dat ick vvegh gae, ick sal hem tot u-lieden senden.* Hier benefens vraeghde hy van IOANNA offe beter was als d'Apostelen ? Sy aen-hoorde dit seer oodtmoe-delijck, bereydt zijnde om sonder eenighe tegen-spraecke te ghehoorsamen. Doch als hy voorder vraeghde, oft sy hier iet teghen hadde : antwoorde sy, dat het haer hard viel de Communie te derven, maer nochtans soude ghehoorsaem sijn : jae, datse verhoopte die niet te derven, gemerckt dat d'Apostelen met de Discipels volherdende waren in het breken des broodts.

Den Biecht-vader moest haer voorder ende meer-mael vermanen, van beter sorghe te dragen van haer ghesontheyt ! want den drift van haer lichaem te misachten buyten spoor liep. Hier over badt sy vergiffenisse op haer knien, segghende : *ick en vvete niet hoe loffelijck dat ick hier in voort-ghegaen ben, sonder erghens op te dencken, hebbe ick hier mijn gheneghentheydt in ghevolght, hope my te beteren.*

Ghemerckt dat sy, door de swackheydt des lichaems met uytwendighe wercken sich niet en konde becommeren, ghelijck te vooren : nam sy haeren toevlucht tot inwendighe bekommeringhen, tot de welcke sy de meeste geneghentheyt voelde : sich besich houdende met soete bedencinghen. By exempel, dat Godt haeren schepper was ; ende sy sijn schepsel ; dat Godt haeren Rechter was ; ende sy de plichtighe ; dat Godt haeren

haeren Koninck ; ende sy sijn flavinne : dat Godt haeren herder was ; ende sy sijn schaepken. Alle deeyghdommen Christi wist sy aerdelijck toe te passen om de liefde tot hem onophoudelijck t'ontsteken.

Men magh dese volghende jaeren wel noemen jaeren van liefde , ghelijck sy bemerckt in haere maendelijcke rekeninghen van desen tijdt : want sy in't verloop van dese jaeren met de innighe liefde tot Godt vervoeght heeft de liefde tot haeren Naesten : gaende noch eens ten huysen van haeren Broeder , om sijn vervallen huys-houden t'ondersteunen , ende te herstellen. tWelck den Biechtvader gheradigh ende noodigh vondt , niet-tegenstaende de swackheydt van haere gesontheyt: midts dat haeren Broeder seer sorgheeloos was , sijn huysvrouwe van Godts handt gheslaghen , ende berooft van sinnen , ende de Kinderen van dit Houwelijck qualijck op-ghebrocht wierden. Wat jaeren dat dit gheweest sijn voor JOANNA, kan-men wel dencken: daer sy alle den last der familie alleen moest dragen , ende sorghen voor alle geestelijcke ende lichaemelijcke noodigheden , in soo groote onbequaemheydt van haer uyt-ghemerghelt lichaem. Voorwaer dit werck was swaerder om draeghen , als oock vrome schouderen vermochten: maer sy hadde soo kloeckmoedigh herte , dat haer niet te lastigh en viel voor Godt. Om te verharden teghen alle voorvallende moeyelijckheden , floegh sy dickwils haer ooghen op een seker Beeldekken , in't welck *Iesus* als een kleyn kindt gheschildert was , rustende in een herte : twelck sy noyt en konde aensien sonder overvloedighe traenen van liefde : dat Beeldt legghende op haer herte , op dat *Iesus* alleen haere

L

sterckte

sterckte soude wesen in alle haer lijden. Dit Beelden heeft den Eerweerdighen Pater *Martinus de Werimondt* Carthuysen tot Ruremonde naer haere doot ontfanghen tot haerder ghedachtenisse.

Het alder grootste hert-sweer dat sy hier hadde was te hooren ende te sien alle d'ongheregheltheden, die door de knechten, en maerten, aengerecht wierden, midts dat de Goddelijcke Majesteit door dese dickwils vergramt wierdt, 'twelck sy met alle middelen socht te beletten: maer menighmael te vergheefs: want haere goede woorden, ende saelighe vermaeningen niet meer en vermochten, als d'exempelen van haer deughdsaem leven. Soo dat sy door de swaere sorghen, ende onophoudelijcken aerbeydt soo seer af-gheteert wiert, dat sy een enckel gheraemte scheen te wesen. Sy seyde somtijds overgoten met traenen: *O mijnen Godt! dat ick hier ben, is om Sielen t'uwver liefde te winnen. Gheeft my toch een Salighe uytkomst.* Ende inder waerheydt Godt gaf haer besondere sterckte, door de welcke sy alle swaerigheydt doorbrack, oock die onverwinnelijck scheen te wesen. Sy ontfongh een openbaringhe, inde welcke Christus aen haer verthoonde hoe dat hy alles voor den menschen besten ghegheven hadde: haer noodende om in dese gheleghentheydt het selve te doen. Dit heeft sy dan vlijtigh ghedaen, ende voorts haer selven neerstelijck besteedt inde ghemaeckte schulden t'oversien, ende middelen te soecken om de selve te kunnen betaelen. Hier toe aenriep sy Godts bystant, door wie sy ten lesten achterhaelde, hoe alles wederom herstelt konde worden, niet teghenstaende dat het soo verre gekomen was.

Hier

Hier naer is haeren Broeder met een doodelijcke sieckte bevanghen gheweest, terwilen dat sy 't sijnder opzicht naer Brabandt ghereyft was. 'Tgheen in dese sieckte, ende oock te vooren, gedenckweerdigh is, en kan ick niet bequaemelijker voorstellen als uyt twee brieven die IOANNA aen haere Nichte de weerdighe *Anna Theodora de la Croix Mongarde* Carmeliteresse tot Aelst gheschreven heeft, aende welcke ICANNA haer herte meer opende, als aen andere. Ick en soude van dese brieven gheen ghewagh maecten, om dat ick wensche de ghebreken van haeren Broeder te verduysteren, die in dese brieven ghemelt worden: maer ghemerckt dat beyde dese brieven in menighvuldighe handen ghekomen zijn, 'twelck my bekend is, ende dat JOANNA sonder eenige wroeginghe des ghemoets soo opentlijck van haeren Broeder gheschreven heeft, wiens leven soo binnen als buyten Ruremonde wel bekend was, en meyne ick niet te misdoen, met dese Brieven in druck te gheven, ende door de selve te verklaren, wat lijden dat sy aldan ghehadt heeft, ende wat neerstigheydt by ghebrocht tot sijn beternisse.

Den eersten Brief schreef sy aen de voornoemde Religieuse den 10. van April 1658. ende luydt aldus.

SEER LIEVE NICHT E.

In't binnenste des herte van onsen eenighen Alderlieffsten, ben ick V. E. met d'Eerwveerdighe Moeder Teresa de S. Ioseph, ende alle V. E. lieve Medesusters seer vriendelijck groetende, en biddende ootmoedelijck my toch te vergheven, dat ick met te antwoorden soo langh vertoef hebbe, hoe gheerne oock ick dat socht in't werck te stellen. Maer ick en kost er niet toe ko-

men, om dat ick 't sedert, soo overvallen ben gheweest, en op soo wonderlijcke manieren van buyten ende van binnen door uyerlijcke oeffeninghen soo belet, dat ick somtijds hebbe gheseyt tot mijnen lieven Bruydegom: Och mijnen alderlieffsten, ghy hebt gheseydt, Ick wil met mijn Kruys op uw herte rusten: mijn herte is bereydt voor u, en al wat in my is. Maer mijnen Al, ick en ben niet maghtigh ghenoech, om u, die Godt zijt, met uww Kruys te draegen, ten zy, dat gy self mijn herte, ende my, ondersteunt: of ick moet te niet gaen. Ick en kan V. E. niet te kennen gheven de quellinghen van alle kanten. Ick gheve al dat ick hebbe: ende en kome niet toe. Ick seyde tot hem: Maer mijnen Beminden, hoe arm ben ick oock! al wat uwe Majesteyt my door myne Ouders tot mijn onderhoudt verleent heeft, en kan ick niet ghebruycken. 'Tis al of ick niet eenen stuyver en hadde. Dit soo insiende, verstont ick in't binnenste mijns herte. Ghy hebt my. Vaer mede mijn Sicke voldaan was, siende die verwult met Godt self, het eeuwigh goet, daer 't al in is. Ick moet het daer laeten, 'ten is niet te verhaelen. 'Tis den neghensten Meert seven jaeren gheweest, dat ick in dit Huys-houwen gheweest ben. Ick hebbe op dien dagh een Misse van danckbaerheydt laeten doen, voor alle d'ontfanghen gratien ende sterckten, die sijn Majesteyt aen my d'alderkranckste in dien tydt vergunt hadde, om die dinghen uyt te staen; ende hebbe seven lichten aenghesteken, my gheheel in't welbehaghen des Heere wederom overghevende, op sulcken maniere, als 't die hooghste Majesteyt beliefte: gelyck een pot-aerde inde handen vanden pot-backer. Ick en sagh gheen eynde oft uyt komste inde saecken: noch oock gheen vruchten, naer gheduerighen seven-jaerighen arbeydt. Ick en sagh niet anders als distels en doornen

doornen voort-komen : Want 'er gheene beternisse in
 mijnen B. en scheen. Rechtede ick een op : hy stieter
 dry om verre, door sijn roukeloos leven : soo dat mijn
 Siele daerom doodelycke tormenten leedt : ick hebbe de
 vveerdighe Agnes aenghesoght, datse de bekeeringe van
 mijnen B. verkryghen wvilde, ghelijck sy' er andere
 in haer leven verkregghen hadde : gaf my nochtans
 heel ten besten, al docht het my een helle te wvesen.
 Den H. Ioseph, den H. Ioachim, de H. Anna, ende
 den H. Ignatius hebbe ick oock dese saecke in handen
 ghestelt. By desen Bruydegom, Vaeder, Moeder, ende
 Dienaer van Maria, houde ick aen, om hulpe te ver-
 werven. Mijnen Biecht-vaeder wilt, dat ick my on-
 trecke, ende eens proeve, oft by met de huys-houwinge
 beter sorghe leerde draegghen. Ick en wvensche niet an-
 ders, dan den alder-aenghenaemsten Goddelijcken wvulle
 sonder verkiefinghe. Sijn hooghste Saeligheydt wven-
 sche ick uyter herte, ende offere voor die allen 't ly-
 den my van hem aen-ghedaen. Och lieve Nichte bidt
 'er toch voor.

Den tweeden Brief vanden 15. Iunij des sel-
 ve jaer, is den volghenden : inden welcken sy de
 sieckte van haeren Broeder beschrijft.

SEER LIEVE NICHT E.

V. E. Leste schrijven hebbe ick wvel ontfangghen den
 wveeden Pinxteren dagh, soo ick van Loven quam, daer
 ick Vrydagh s'avonts arriveerde. Op den Sondagh van
 Sinxen ontfonck ick 's noemens eenen brief van Rure-
 monde; hoe dat mijnen Broeder hem gheheel stelde om
 te sterwen, ende alte daeghen ergher wvierdt. Dat sijn
 E. op Sinxen-avondt een Generale Biechte soude doen,
 ende

ende Sondaghs sijn Kercke-Rechten ontfanghen. Dat de Doctoren den moedt verloren gaeven. Ick hadde groote perffinghe daer niet te zyn : maer stelde my in het aenghenaemste believen Godts, op-offerende voor sijn-der Siele Saligheydt al, wat ick gheleden hadde, ende noch soude lijden. Saterdaeghs Pinxteren avondt, te Loven wesende in het lof, was ick seer benauwt voor sijn Saligheydt, ende bad om bermhertigheydt dat sijn Majesteyt hem toch ghenaedigh wilde wesen, overlegghende sijnder Majesteyts ghebedt aen 't Cruys, Vaeder vergheeft 'et hun, want sy niet en weten wat sy doen : versoeckende dat sijn E. niet en mochte gestraft worden naer verdiensten. Ick kreegh onweerdigh een inwendighe vertooninghe, dat onsen soeten Salighmaecker hem in sijn bermhertighe armen ontfonck. Ick hoopte in Godts oneyndelycke goetheyt, ende inde bermhertigheydt van sijn lieve Moeder. 'S maendaeghs viel in my op eenen ooghenblick een seer groot betrouwen, dat sijn E. uyt den grond sijns herte een oprecht leetwvesen hadde van sijn onbedacht leven, daer hy alle de vereldt mede ontsticht hadde, ende volkomentlijk voor ghenomen hadde sijn selven voor goet te beteren, ende een yegetijck door sijn deughd'saem leven te stichten, tot voldoeninghe van't voorgaende: Het welck ick sijn E. schreef. Eer hy mijnen brief ontfonck, hadde hy sijn Generaale Biechte gbedaen, de HH. Sacramenten soo voor-ghefeyt is, ontfanghen, ende groot leetwvesen ghetoot over sijnen verloren tijdt. Voorts siecker wordende, seyde hy aen een jeder Adieu, en stelde hem gheheel tot de doot. Dijn'daghs nam hy sijnen toevlucht tot den H. Franciscus Xaverius, met belofte van sijn leven te beteren; ende indien hy opcomende sijn leven niet en soude beteren, badt hy onsen Lieven Heere, om nu tot sijn meerdere Saeligheydt van de wereldt

reldt

veldt se scheyden. Den selven dagh, wesende den elfsten, is sijn E. teghen alle hope beghinnen te beteren, soo dat hy 's vvoensdaghs eenen heelen brief self gheschreven heeft aen Nicht Grüssperre: ende hy scheen Miraculeuselyck ghenesen, ende sterck ghe worden. Och lieve Nichte, indien 't eene heele ghenesinghe is, die naer mijnen wensch een volle beternisse mede-brenght wat vrecht soude dat voor my zyn, dat sijn E. de vvereldt nu eens moght stichten, Godt oprechtelyck lief hebben, ende dienen. Als ick dien selven dynsdagh myne devotie dede by onse Lieve Vrouwe van goet Succes, om een goet eynde in die saecke te bekomen, quam my voor, ghelyck of onse Lieve Vrouwe my onweerdighe toe-knickte, dat het beter gaen soude. Ende onder vveghen naer huys gaende, seyde ick. Och H. Francisce Xaveri, ghy wordt gheschildert met eenen Moriaen op uwe schouderen swaer gheladen, en hebt 'er soo veel duysende bekeert tot troost van uwen arbeydt: ick hebbe nu soo vele jaren ghearbeydt, ende met eenen swaeren last gheladen ghegaen met mijnen B. sonder troost, niet nochtans sonder hope in Godt. Hier naer ontrent den avondt docht my dat sijn E. beter was: het ghene ick oock schreef. Vrydagh 's noemens kreegh ick eerst brieven van sijn beternisse. My komt altydt te voren, 't gheen onsen Heere over eenighe jaeren op eenen Mey-dagh my onweerdighe eens seyde: Het sal ten uysterste komen met uw Broeders huys, maer 't sal ten lesten keeren, om uwen t'wille.

Ik ben 't niet weerdigh: maer Godts bermhertigheyt is onbegrijpelyck. De goede ghebeden van soo vele goede Sielen hebben die tot ons ontsloten, ende doen toevloeden. Duysentmael ben ick bedanckende d'Eeruv. Moeder voor soo groote oprechte ende grondighe gheneghent.

ghent.

gentheydt ende de heele Heylighe ghemeente. Onsen Beminden self moet den loon ten vollen zijn. Ick sal oock naer alle mijn vermoghen tot *VV. EE.* meyninghe bidden. Ick bedancke d' *Eervv. Moeder* oock bertelijck, voor my ghekosen te hebben een gaeve des *H. Gheest.* Ick hadde groote begeerte ghehad om mede te moghen kiezen: door dien dat ick wiste, dat *VV. EE.* sulcks deden. Ick sal't bevaren tot gedachtenise. Ick hebbe verstervinge ghad, niet by *VV. EE.* te connen komen. Meynde eens heel met de *Eervv. Moeder* ende *V. E.* uyt den gront mijnder Sielen te konnen handelen vande binnenste saecken. Daer in hebbe ick my oock moeten versterven, tot dat onsen *Alder-liefsten* een andere gheleghentheydt sal gelieven te verleenen. Ick hebbe vergeten d' *Eervv. Moeder* uyt het binnenste mijns herte te bedancken, van die groote liefde, my onvveerdigh te offeren van by *VV. EE.* te komen vvoonen. Hoe soude ick onvveerdigh dienstmaertjen des Heere hier toe konnen gheraecken? Toch 't is den Heere vry, my daer toe te ghebruycken.

Men heeft goet ghevonden dat *IOANNA* niet langher en soude woonen in haers Broeders huys, naer dat dit wat beter ghestelt was, al-hoe-wel niet ten vollen naer den wensch van *IOANNA*: ende naer dat sy volghens het exempel Christi, de schulden betaelt hadde, die sy niet en hadde gemaect. Sy is dan alleen gaen huys-houden met een dienstmaeght, vastelijck voornemende een nieuw ende beter leven aen-te-vatten, ter wijlen dat sy nu was buyten het ghewoel vande werelddt: onder het welck haer docht niet veel goets ghedaen te hebben, daer sy nochtans soo veel ghedaen hadde.

Ghekomen sijnde tot dese ghewenschte eenigheydt, wilde sy terstont haere schaede, ghelijck sy die noemt, vande voorleden jaeren in-haelen, ende

ende d'oeffeningen van haeren geest verdobbelen, die sy in haers Broeders huys ghenoodtsaecht geweest was t'onderbreken. Den meesten tijdt brocht sy over, oft inde kercke, oft op-ghesloten in haer kamer; bevelende allen toeficht ende bestieringhe van het tijdelijck aen haer dienstmaeght; die seer deughtsaem was, even eens al oft dit haer niet en raecte: alleenelijck aende Dienstmaeght belastende dat sy alles aenden Armen soude toefsteken, wat sy konde, want sy dies aen-gaende niet te veelen soude doen, naer den sin van haer Meesterse. Buyten den tijdt des ghebedts, was sy besich met het cieraet van Kercken, Autaeren, en Beelden: 'twelck sy dies te liever ter handt nam, om dat hier door haeren geest niet belet en wierdt, om sich met Godt te vereenighen.

Op de voor gaende, teghenwoordige, ende volghende jaeren, heeft sy, 't minste dat sy sich begaf tot bidden, soo over-groote hert-kloppinghen geleden (waerschynelijck spruytende uyt het geweld der Goddelijcke liefde) dat sy onmachtigh van haer selven op te houden meermaels ter aerde besweeck. Nochtans willende den ghestelden tijdt des ghebedts voltrecken, bleef al ligghende op een matre bidden. Wanneer sy inde Kercke voelde, dat dese hert-kloppinghen aen-quaemen, vertrock sy naer huys, om buyten het gesicht der menschen haer ghebedt te vol-brenghen.

Al was sy soo swack van lichaem, sy was nochtans kloeck van geest ende onvermoeyelijck: soo dat sy met bystandt van andere persoonen vele loffelijcke ghewoonten heeft in-ghebrocht ter eere van het Alder-heylichste *Sacrament*, vande Heylighen Moeder Godts, vanden Heylighen *Ioseph*, vanden

den Heylighen *Ignatius* ende *Xaverius*, ende soo voorts, die te menighvuldigh zijn om hier te verhaelen: ick sal alleenlijck een van dese ghewoonten voor-itellen tot exempel. Teghen den Feestdag der Presentatie van *Maria* inden Tempel, vergaederde sy eenighe penninghen, omgaende door de Stadt, by persoonen die wel gheneghen waeren om de Heylighe Maghet te vereeren, en seer vlijtelijck vervoorderden het goedt voor-nemen van **JOANNA**: want haere eyghen middelen, door de hulpe, die sy aen haeren Broeder ghedaen hadde, seer ghekrenckt waeren; ende niet bestandigh om haere goede begheerten uyt te wercken. Sy besorghde, dat als dan vijf keerfen van wit was ghemaect wierden, ieder keerse van dry pondt die in de kercke der Societeyt gestelt wierden voor het Beeldt vande Heylighe Maghet. Het ghetal van vijf keerfen beteeckende het ghetal der letteren van den naem van **MARIA**: het ghewicht van dry ponden beteeckende de dry jaeren van haeren ouderdom, alswanneer sy aen Godt op ghedraghen wierdt inden Tempel: ende het ghetal van vijftien ponden te samen, beteeckende haer vijftien mysterien, verbeeldt in de vijftien trappen die sy op-ghegaen is naer den Tempel.

Dese devotië beviel seer wel aen vele Godtvruchtighe sielen, maer ganschelijck niet aen den duyvel: den welcken, willende dit goet werck ende andere dierghelijcke beletten, was aen **JOANNA** seer moeyelijck met dese ghepeyfen: ghy loopt om keerfen, ende licht, voor onse Lieve Vrouwe Presentatie, en wat ghy doet, ghy sijt altijd in ghebreck, ende in noodt. Ghy siet immers wel, hoe u Godt verlaet, daer ghy van uw jonckheydt af,
 hem

hem hebt soecken te dienen. Sy dit listigh in-ghe-
 ven ghewaer wordende, seyde met seer betchee-
 delijcke woorden: *Nu sal ick't noch meer doen, als
 ick vydt ghedaen hebbe, al waer't oock dat ick wist,
 dat ick eeuwvelijck moet verdoemt zijn: want ick dit
 alleenlijck doen om dat Godt, Godt is, ende oneyndelick
 meer weerdigh.* Ende sy begoft terstont tot danck-
 haerheydt van dese victorie over den Duyvel, den
Te Deum Laudamus te singhen. Ende om noch meer-
 der spijt aen den duyvel te doen door haer volstan-
 digheydt in 't ghene dat sy begonst hadde, heeft sy
 eenighe geestelijcke Iouffrouwen op-gemaect, die
 naer haer aflijvigheydt dit jaerlijck werck onder-
 houden, ende eeuwigh-duerende souden maecken:
 ende metter daet het wordt noch jaerlijcks tot Ru-
 remonde loffelijck onder-houden, naer de doot
 van JOANNA.

By dese uyt-wendighe oeffeninghen verwoeghde
 sy noch andere, van de stervende siecken te besoec-
 ken, soo veel als haere krachten toe lieten: mey-
 nende gheen beter werck te kunnen doen, als by
 soodanighe gheleghentheydt de tochten van den
 helschen vyandt te beletten, ende de stervende
 menschen tot Godts liefde te brenghen, oft inde
 selve te verstercken.

Waer toe sy van JOANNA krachtelijck verweckt
 wierden, door haer onvermoeyelijcke diensten,
 tot de welcke sy, boven haer krachten, by dagen,
 ende by nachten, vlijtigh was: tusschen beyde voor
 de krancken biddende, ende die verkloeckende
 met haer woorden. Als iemandt quam te sterven,
 was sy besorght om met den eersten eenighen Af-
 laet te verdienen voor den aflijvighen.

Sy hadde over ettelijke jaeren ter handt genomen te boorduren een schoon, ende kostelijk Tabernakel, waer onder men ghewoon is te stellen het Alder-heylichste Sacrament. Maer dit was door de beletselen der voorgaende jaeren onder-bleven. Doch nu meer tijds bekomen hebbende, heeft sy dit werck hervat, ende andere opgheweckt om de handt, ende de konste hier toe te besteden. Tusschen dit Borduerfel hadde sy seer soete bedenckingen, soo van *Iesus* die daer in soude rusten; als van sijn Heylighe Moeder, die neghen maenden het Tabernakel Godts gheweest was. Maer sy moest meermael foodanighe bedenckingen stutten: mits dat die somwijlen soo innich waeren, dat de noodelijke aendachticheyt om het werck te vervoorden, ende haere mede-hulpsters te bestieren, belet wiert. Want het somtijds gebeurde, dat het werck, soo van JOANNA, als van de andere, met verlies van tijdt, ende arbeyt, verbrodt wiert, ende herdaen moest worden: ter oorsacke dat JOANNA, die alles bestierde, te seer opgetoghen was in den geest, ende haer verstant soo verflonden hadde in Godt, dat sy niet bequaem en was om te letten op het uytwendigh. Het welck in haer groote beschaemtheit veroorsaecte: om datse in't by wesen van andere sich in Godt verloren hadde.

Ghelijck sy seer besorgt gheweest is, om door haer ghebeden den peys te voorderen tusschen den Koninck van Spaignien, ende de Staten van Hollandt: alsoo heeft sy oock alle middelen by-ghebrocht, om dierghelijken peys vanden Hemel te verkrijghen, tusschen Spaignien ende Vranckrijk. Ende dat niet alleen door haer eyghen ghebeden, ende lijf-kastijdinghen: maer oock door de hulpe
van

van andere, die sy verweckte, om desen peys van Godt te verfoecken. Sy hadde de Carmeliterffen van Aelst besonderlijck opgheweckt, om Godt te bidden ende te smeken, dat ten lesten desen langhduerighen Oorlogh soude ghestut worden: Want de ghebeden van dese Heylige gemeynte by JOANNA seer krachtigh waren. Doch dese Religieusen wierden eenighsins verdrietigh in de ghebeden, die JOANNA vele jaeren versocht hadde, ende niet op en hiel van te verfoecken: gemerckt dat sy geene goede uytkomst van dit bidden en sagen: want den Oorlogh even hertneckigh bleef. Maer JOANNA heeft haer altijt aengepraemt tot volherdinghe: die dese goede Religieusen oock aengenomen hebben. Want sy haer liet voorstaen, dat desen peys sekerlijck soude volgen, gemerckt dat *Christus* haer inwendighlijck toe-ghefeyt hadde, dat hy haer overgaf alle sijn lijden. Door dese woorden haer te kennen ghevende, dat sy haer begeerte verkrijgen soude, ghemerckt dat haer verfoeck door alle het lijden *Christi* versterckt wierdt. Een deel vanden Brief inden welcken sy over eenighe jaren dit kenbaer maecte aen haer Nichte de weerdighe *Anna Theodora de la Croix* Carmeliterffe aldaer (aende welcke sy openhertigher was, als aen andere, soo hier boven verhaelt is) verdient hier ghestelt te worden. Hy is gheschreven den 19. December 1657. ende behelst dese woorden.

Seer beminde ende lieve Nichte. Met de Eerw. Moeder ende Heylighe ghemeynte wensche ick V. E. een saligh Hooghtijt van Kersmis: Met d'alder volmaeckste bereydinghe die den grootsten, ende nu den kleynsten gheworden Coninck, alder-aenghenaemste is. Och! nu sal toch dat liefste kindeken, welck met kleynigheden te paeyen is,

lichtelijck te beweghen sijn: Laet ons maer volherden. Maer lieve Nichte, V. E. schrijft dat wy soo bidden, sonder eenighen schijn van vertroostinghe te sien. My dunckt dat V. E. geerne soude wat kennisse hebben, of wy oock jedt sullen op doen met onsen arbeydt. Laet ons dit al in Gods vraghen, ende 't sijnder liefde voort-gaen. Vvat my belanght, ick gaen met een blind betrouwen oock soo voort. De penitentien die ick alderminste dede, dede ick inden naem van alle de lit-maeten vande Heyige Kercke. Ende soo my die dochten seer luttel, ja minder als niet te zyn, verstont ick een inspraecke in 't binnenste van mijn herte, als vanden Sone Godts: Ick sal in u lijden. 'T welck my inwendigh dede opspringhen van vreught: Ende ick ghevoelde my daetelijck met den Sone Godts in 't Vaderlijck herte opgherecht, om sijn Vaderlijcke Majesteit tot versoeninghe te beweeghen. Ick riep: Och! mijnen Beminden! alsoo sou ick b trouwen dat onse kleyne verstervinghen iet souden verwerven: als uwe Majesteit, die als sijn eygen lijden op-offert. In het versoecken van nieuwe gratie, vierd' ick enen sonderlingen invloet gevaer, om bermhertighe ghenade te versoecken, in den naem van alle de sondaers; op-draghende een leetwesen, enckel uyt liefde. Ick soude veel gheerne alles verbeter, ende daer voor voldaen hebben: maer door die groote kennisse van mijnen Nier, docht my weder, dat alle 't gene ick doen konde minder als niet was. Waer op ick, alder-onvveerdighste, wederom ont-fouck dese inspraecke, in 't binnenste van mijn herte. Ick gheve u alle mijn lijden. Dit dede my op den selven ooghenblick uyttersten in tranen, over sulckeliefde ende minnelijckheyt. In al wat ick dede of badt, woelde ick my onvveerdigh, als heel in Godt: ende ick offerde mijne traenen, als de traenen van Godt. Siet de hope, die d'er is, Lieve Nichte.

Den peys dan is ten lesten ghevolgt, ende de hope

pe

pe van JOANNA is volbrocht: als wanneer sy van sijn Hooghweerdigheyt den Bisschop van Ruremonde ontboden wiert: die verlocht, datse op haer soude nemen de Hoofst-kercke te vergieren, om Godt behoerlijk te dancken, over den lanck ghewenschten peys. Welcken last sy geerne aenveert, ende met blijfchap voltrocken heeft, als eene saecke, om de welcke sy Godt soo langh ghebeden, ende soo vele lijf-kastijdingen onderstaen hadde. Welcke blijfchap alleenlijck bestont in Godts lof: die door den Oorlogh op vele manieren vermindert, ende door den vrede vermeerdert wierdt: want sy anders gheene vreught, als uyt Godts eere, ghewoon en was te ghenieten.

Sy was in dese jaeren wonderlijck seer toe-gedaen tot d'onbevleekte ontfangenisse vande Alder-heylichste Maghet *Maria*: die sy gheloofde in soo vaite waerheyt te bestaen, datse daer voor bereyt was ontallijcke dooden te sterven: verhopende dat die ten lesten vanden Roomschen Stoel verkondight, ende van alle de werelt voor een stuck des Gheloofs aenghenomen sal worden.

Aendachtelijck overlegt hebbende, waer in d'oprechte liefde ghelegghen was, ende bevindende dat die bestont, in te volbrengghen den wille van den ghenen die-men bemint: was haere uysterste sorghe, om den wille Godts te kennen, ende den selven met allen ernst ende blijfchap te volghen. Door de klare kennisse van dese waerheyt, dede sy alle dinghen als boven haer selven levende, ende gantschelijck vereenigt met Godt. Soo dat haere schriften voort-aen schier niet en spreken, als van dese vereeninge. Hier toe stierde sy alle haere wercken: hier toe las sy gheestelijcke boecken, die daer van handelden:

ende

ende onderfocht neerftelijk wat Heylige met Godt meer vereenight gheweest hadden : onder de welke fy bevondt te zijn de *H. Catharina van Senen*, tot de welke fy daerom sonderlinck toe-ghedaen was.

Aldus blaekende door defe liefde, wierdt fy aenghepraemt, om de felve inde herten van andere, maer befonderlijk vande teere jonckheyt t'ontsteken. Sy gonck door heel de stadt, van huys tot huys, om alle de dochterkens op te fchrijven, die fy niet alleenlijk voor en naer den Catechismus en onderwees, maer oock op andere tijden in gheftelde plaetsen, om ieder een in Godts liefde te vervoorderen. Alle jonckheyt die maer gaen en kost, moest terftont naer de Christelijcke leeringhe komen ; of d'Ouders wierden van IOANNA vermaent.

Als wanneer fy eens befonderlijk van Godts liefde ontsteken was, viel haer verftant op den Heylighen Gheest, ende op de weldaeden, die het menschelijk gheslacht vanden derden perfoon der Heylighe Dryvuldigheyt ontfangen heeft : ende fy bedanckte den Sone Godts, dat hy sich gheweerdicht hadde aen de werelt den Heylighen Gheest toe te fenden, naer dat hy van de menschen soo schandelijk was mishandelt geweest. Defe wacrhelyt klaerlijk ghevat hebbende, was de bereydenisse tot de komfte des Heylighen Gheests, haer principaelste oeffeninghe, tusschen Paesschen ende Sinxen: Waer toe fy oock de andere socht te verwecken.

Om dit Capittel te sluyten dunckt my niet onbilligh te wesen, hier de woorden te stellen die fy in haere rekeninghe der consciencie van desen tijdt schrijft: ende sijn dese. *Ick hebbe my onweerdigh in de liefde Godts seer befonderlijk verbreyt gevoelt. ende heel inghenomen, als eenen Gheest in Godt, met lanckduri-*
ghe

ghetraenen ende brandende begeerten om gedurighlyck, sonder afval, Godt aen te hanghen: ende socht vele, ja alle sielen als eenen Gheest in Godt te doen vlammen. Ick en wete niet wat al begeerten ick nu eenighe jaeren ghehadt hebbe. Ick ghevoelde mijn siele als uytghereckt ghelyck een perkement, waer in ick geerne soude uytgedruckt hebben, dat ick Godt beminne. Och! dat ick alle menschen in de liefde Godts konde ontsteken, ende maecken dat sy alle eenen geest met hem worden! Ick was van alle dinghen afghescheyden, ende leefde in mijnen Beminden alleen, op eene maniere, die ick moet, ende niet en kan te kennen gheven. Het zijn afgronden. Ick en wete anders niet te seggen, als dat mijne siele, met Godt als doorgoten, hem ganschelyck aenhongh: ende dat mijnen Bruydegom, my soo toesprack: Ick sal in u, ende met u bidden. Ick ghevoelde my dan in hem, ende met hem soo vereenight, dat herte en siele tusschen ons, eene ende de selve saecke scheen te wesen. Met een vvoort, ick hebbe op de aerde als in eenen Hemel ghevveest.

V. CAPITTEL.

Van haer vyftighste tot haer sestigste jaer.

OM het vyftighste jaer wel te beginnen, hadde sy langhen tijdt aenghehouden met Godt te bidden, ende dry saecken van hem te versoecken: te weten de bekeeringhe van 50. onghelooovige; de rechtveerdigh-maeckinghe van 50. sondaers; ende de verlossinghe van 50. sielen des Vagheviars. Om door de eerste sijne kennisse; door de tweede sijne achtbaerheyt; ende door de derde sijne liefde te vervoorderen.

Om dit te verkrijghen gaf sy aen de Armen, a

2005

N

wa

wat sy gheven konde : Niet anders behoudende, als het ghene noodigh was, om vijf missen van dancksegghinghe op haeren verjaerdagh te laeten doen, ende twee arme vrouwkens aen haer tafel te toeven, tusschen de welcke sy sat, om hun te dienen.

Hier mede besigh sijnde, verweckte sy haer selven om nu te langhen lesten eens voor goet Godts dienst te beginnen, al of sy dat noyt te vooren gedaen en hadde.

Den helschen vyant dese vierigheyt benijdende, socht haer op verscheyde manieren te vervaren, ende van haer Heyligh voornemen af te trecken. Maer sy heeft alle dese stooringsen kloeckelijck overwonnen: in dese bevechtingen haeren toevlucht nemende tot den Arts-Enghel Michael, ende tot spot des duyvels den naem van desen Enghel vertaelende met dese woorden, *Wie is'er ghelyck Godt?*

Sy was seer toe-ghedacn tot alle de Enghelen maer namentlijck tot haeren Enghel-bewaerder, vanden welken sy meermaels op wonderlijcke manieren gheholpen is.

Sy en hiel niet op van bidden, ende haer lichaem te kastijden, om van Godt de saligheyt van haeren Broeder te verkrijghen, die sijn leven noch niet aen en stelde, ghelijck sy wel wenschte: ende knielende inde Kercke der Societeyt Jesu, geraeckte sy in een wonderghebedt. Want sy van Godt als met geweld sijn eeuwich welvaeren versocht: oock wilstende borghe blijven voor alle sijne misdaden. Waer op sy eene toespraecke kreegh vanden Heere, dat haeren wille met Godts wille moest vereenight wesen: ende dat sy moest te vrede zijn, al waer't dat haeren Broeder om sijn onbedacht leven verloren gonck. Sy antwoorde, dat se hier in gheen en anderen

deren wille en hadde, als den wille Godts: maer dat sy nochtans moest roepen, ghelijck sy dede, *Ghenaede, ghenade, Bermhertigheydt, bermhertigheyt,* Met dese woorden oock haer handt uytstekende naer den Hemel, om de Goddelijcke genaede te verwerven. Wanneer sy als een handt vande Goddelijcke bermhertigheyt ghevoelde, die haer toegereijckt wiert: ende die haere siele vervult heeft met goede hope van sijne saligheydt.

Als sy van dit ghebedt naer huys keerde, wierdt haer ghebootschapt dat haeren Broeder seer kranck was, daer hy nochtans kortst te vooren geene siecke en hadde. Spoedelijck by hem komende, vondt sy hem by sijn verstant: maer soo ghestelt, als of hy dadelijck sijnen gheest soude gheven. Sy dede terstont eenen Biecht-vader roepen, terwijlen dat sy hem tot een oprecht leetwesen over sijn sonden verweckte, uytghelesen redenen by brenghende, om de liefde Godts in sijn gemoedt t'ontsteken. Als den Biecht-vader ghekomen was, greep den siecken, die nu niet spreken en konde, de handt vanden Pater, met de selve kloppende op sijne borst, tot teeken van leetwesen over sijn misdaden: ende hier op d'Absolutie ontfangen hebbende, is hy van dese werelt ghescheyden.

Het diende eenighsins tot haeren troost, dat hy leetwefich, ende vanden Priester vergiffenisse sijn-der sonden ontfanghen hebbende, ghestorven was: ende desen troost vermeerderde, als wanneer sy hoorde, dat hy daeghs te vooren heel treurigh Misse hoorende, oock groot leetwesen over sijn sonden ghetoont, ende aen sijn vrienden gheseyt hadde, dat hy voortaan sijn leven anders gonck aenstellen, ende sich begheven om eene goede biechte te spre-

ken: ende naer huys komende alles aen den Armen ghegheven hadde, dat hem ter handt was, om aldus sich tot behoerlijcke versoeninge met sijnen Schep- per te bereyden. Maer nochtans en was sy niet gan- schelijck buyten vreesse: wetende dat hy Godt niet weynigh vergramt en hadde. Ende al was 't dat hy haer soo veel lijden aenghedaen, ende sy schier alle haere middelen voor hem ten besten ghegeven had- de, ende door hem by na als Job op den mest-hoop ghestelt was; even wel en liet sy, noch by daghen, noch by nachten, voor sijn siele te bidden: ja wiert door sijn ondanckbaerheydt aengepraemt, om hem vierigher te beminnen ende te helpen.

Knielende voor het Heyligh Sacrament des Au- taers, korts na sijn doodt, sprack sy eens tot *Chri- stus*, ende seyde, dat sy hertelijck alles vergaf dat haeren Broeder teghen haer misdien hadde. Waer op sy uyt het Hoogh-weerdigh Sacrament ontfonck dese toe-sprake: *Zijt ghy soo goet dat ghy vergeeft al- len u langhdurigh verdriet, beschaemtheit, schande, en- de schaede, die ghy door uwen Broeder gheleden hebt: hoedanigh meynt ghy dat ick ben? Meet uwe goetheyt met mijne goetheyt: ende siet waer de meeste is.* Dese woor- den brochten haer tot groote ruste: ende sy besloot daer uyt, dat-se groote reden hadde om door d'on- eyndelijke goetheyt Godts, sijn saligheyt te ver- hopen: ende te betrouwen dat hy behouden was.

Sy en wilde gheenfinstoe-laeten dat de vyf wee- sen, die haeren Broeder achter ghelaten hadde, van iemant anders souden op-ghevoedt, ende besorght worden, als van haer: al-hoe-wel dat de middelen tot hun noodigh onderhoudt seer weynigh waeren, ende sy hier door ghenootfaeckt wiert haer eygen goederen te besteden, die nu seer verkleynt waren.

Ende

Ende't was haer een groot misnoeghen, datse noch eyghen goederen hadde: daerom verfocht sy vanden Biecht-vader den oorlof om alles, wat sy noch besat, aen dese weesen over te maecken: wenshende alleenlijck met broot ende water getoest te worden, ende verhopende dat haren Beminden, die de Lelien des Landts opvoedt, haer niet en soude verlaten. Maer den Biecht-vader en vont dit geensins gheraedigh: denckende dat het niet alleenlijck voor IOANNA, maer oock voor de kinderen nuttiger was, dat sy de goederen, die sy noch besat, soude blijven besitten, ende ten tijde van haer leven dese weesen helpende met de enckele bladinghe, de selve soude erfghenaem maecken naer hare doot. Gemerckt dan dat sy desen oorlof niet verkrijghen en konde, heeft sy sich als Rent-meesterse van hare eyghen goederen ghestelt, ende die besteet tot onderhout van de weesen.

Aengaende dese kinderen, wist sy alles soo wel te belegghen, dat'er niet en ontbrack. Sy verheughde sich, dat-se met soo vele tijdelijcke sorghen niet bekommert en was, als te vooren: ende sich tot geestelijcke ende Hemelsche saecken konde begeven, daer sy soo lanck naer ghewenscht hadde. Sy gevoelde sich nu dickwils als vliegende, ende verheven boven de aerde, door de vierighe genegentheden, ende brandende liefde tot Godt: als of het lichaem haer ten minsten niet en beswaerde. Waer van sy schrijft dese woorden. *Het schijnt, dat'et de Goddelijcke Majesteit somtijds ghelieft, aen sijne scepselfijenseen druppelken te laeten praeven, vande gaven, die de verrijffnisse van het lichaem sal mede brenghen.*

Hoe sy hoogher vloogh naer den Hemel, hoe sy meer afkeer hadde van alle tijdelijcke besittinghen.

Soo dat sy niet te vreden en was, met den oorlof te verfoecken van iet te ghebruycken, 't gene sy altyt ghedaen heeft: maer sy versocht van haeren Biecht-vader, als een aelmoesse, als wanneer sy haere tijdelijcke middelen moest gebruycken. By exempel was sy in noodt van broodt, sy vraeghde vanden Biecht-vader een aelmoesse van eenighe stuyvers, om broot te koopen: ende den Biecht-vader antwoorde tot haere voldoeninghe, dat sy soo veel soude nemen van het ghene Godt haer in bewaernisse ghegheven hadde.

Door de kranckheden van haer lichaem, en konde sy soo veel niet knielende bidden ghelijck sy gewoon was. Sy ondersocht dan op wat ure, ende hoe langh, dat alle soorten van Religieusen, sich begaven tot het ghebedt: ende bevindende dat op elcke ure, soo vanden nacht, als vanden dagh, eenighe besigh waeren met eenpaerlijck Godt te loven; soo was sy besorght om op ider ure vande vier-entwintigh, sich uytdruckelijck te vereenighen met de ghebeden van eenighe Religieusen; om aldus haere weynighe ende slechte ghebeden, ghelijck sy schrijft, aen Godt aenghenaem te maecten. Soo kleyn ghevoelen hadde sy van haer selven; ende soo groot van andere.

In dese swacke gesteltenisse des lichaems, ende onbequaemigheyt tot haere voorighe oeffeningen liet sy sich voorstaen dat het enckel luyerdye was, meerder ghemack aen haer lichaem aen te doen als sy voor desen ghewoon was; ende sy beschuldighde sich gheduerigh over haere luyerdye. Sy versocht oock van Godt de sterckte om haer voorgaende oeffeninghen te hernemen; ende sy verkreegh hier toe vanden Hemel meerdere krachten; als

als de nature haer konde gheven;

Ghemerckt sy al om voor eene heylighe gehouden wierdt: nam ieder een tot haer sijnen toevlucht in alle gheestelijcke beraedinghen. Ende niemant en wierdt van haer verstootten: want sy niet soo seer en socht, als tot Godt te trecken al wat sy konde, soo met woorden, als met brieven. Uyt haeren mondt was de liefde te hooren: ende in hare brieven was de liefde te lesen. Want de liefde soo diep in haer herte gheplant was, datse haer niet spenen en konde, van somwijlen uyt te bersten in traenen, ende sich te beklaeghen, datse soo langh in dit leven ghehouden wierdt, ende met haeren Bruydegom niet ten vollen vereenight en was.

Den Biecht-vader vraeghde haer eens, hoe dat het quam; datse haer niet meer en maetighde in de oeffeninghen van haeren gheest: ende sy antwoorde, datse haere ghesteltenisse hier in niet beteren konde te kennen gheven, als met de ghelijckenisse van een bombe: die soo haest als sy vier vat, niet en kan wederstaen, maer met een onbedwinghelijk ghewelt in stucken springhr. Want datse soo gheweldigh vervoert wierdt, als Godt haer met dese liefde ontstack, datse wel roepen, springhen, ja vlieghe soude, sonder sich te kunnen wederhouden. *Het herte, schrijft sy, is om te scheuren, de siele die smilt, ende voort als vernielt door liefde.*

Waerender eenighe die sich tot den gheestelijken staedt wilden begeven (t'was haer ghelijck wat maniere van leven dat het was, als sy maer oprechtelijck Godt voor ooghen hadden) sy maecte haer werck van met dese persoonon te spreken, ende de liefde Godts in dese sielen t'ontsteken. Sy en bestede haere tijdt noyt liever, als met soodanighe
men-

menschen: om die tot de volmaecktheydt van 't voorghenomen leven te voorderen.

Haer twee Neven door haere goede bestieringhe, over eenighe jaeren Religieusen gheworden zijnde, wierden Priesters in't jaer 1669. met onuytsprekelijcke vreught van JOANNA: te meer: om dat den derden oock sin hadde vande Weereldt te verlaten, ghelijck hy korts hier naer ghedaen heeft. Sy bekostighde alles wat aen haere Neven noodigh was: soo datse inder daet tot groote armoede quam. Maer sy was seer ghewilligh om haere middelen in dese wercken te besteden: want sy voor hadde eerst haers Broeders kinders te helpen, ende met het overblijvende de reste van sijn schulden te voldoen.

Hier nae is sy in een Clooster gaen wonen, dat *Godts-vveerdt* ghenoemt wordt: Godt bedankende van dese goede gheleghenthey, om hem aldaer in stilte te kunnen dienen. Latende sich voorstaen dat tot noch toe dien schoonen tijdt, die sy van Godt verkreghen hadde, seer onnuttelijck versuymt was, want het kleyn ghevoelen datse altijd van haer selven ghehadt heeft, en is niet te beschrijven.

Dese goede Religieusen waeren, met JOANNA seer wel ghedient, om haer gheestelijcke t'samen-spraecken, die aen een ieder troostich waeren, ende seer wel bevielen. Ieder een was begeerigh om van haer onderwesen te worden: 't welck sy geerne dede, maer nochtans altijd met vreesse, datmen eenighe achinghe van haeren persoon soude scheppen, die alle achtbaerhey, volghens haer oordeel, onweerdigh was.

Sy wierdt oock naer andere, by en verre gheleghen

ghen Vrouwe Cloosters ontboden, als vande Teresianen tot Loven, Aelst, ende andere, namentlijk om de Novitien in't geestelijk leven t'onderichten: ende inde selve 't vier der Goddelijke liefde t'ontsteken: waer toe sy seer gewilligh was, wenschende aen een ieder, namentlijk aende jonghe spruyten een anghel-roede te wesen, om de sielen tot Godts liefde te trecken.

Soo dickwils als sy naer Brabant moest reysen, reysde sy te samen naer Brussel, om aldaer met besondere innigheydt het Hoogh-weerdighste Sacrament van Mirakel, als een ooghblijckelijcke bevestinghe van ons heyligh Gheloof, t'aenbidden: van welke plaetse sy qualijck en konde af-scheyden. Sy heeft my meermael gheseyt, dat haer geen en wegh oft moeyelijckheyten verdroot, geen en arbeyt en mishaghe, om voor dat Alder-heylighste Sacrament oock een quartier uers te moghen bidden. Sy pleegh het selve, niet alleenlijk te Brussel, maer oock van andere plaetsen, met'er herte te groeten: ende was besorght om daer van altijd een beeldekken by haer te hebben, om de memorie van dit Mysterie daeghelijcks te ververschen. Sy hiel sich voor geluckigh, inde stadt van Brussel gheboren te wesen, alwaer dit Sacrament soo Godts-dienstelijk geeert ende aenbeden wordt. Sy wenschte dat haer herte voor dit Sacrament hadde konnen branden, als eene lampe: ende door het vier der liefde verteert te worden, ghelijck aldaer de wiecke ende olie der lampen verteert wordt.

In dese Jaeren is voorghevallen den grouwelijken brandt vande stadt Ruremonde, den welken met andere Kercken en Kloosters, oock de

O

Kerc-

Kercke ende het Collegie der Societeyt Jesu verflonden heeft : soo dat de Paters der Societeyt, van wooninghe berooft zijnde : naer andere Steden versonden, en seer luttel in getal te Ruremonde verbleven zijn. Door dit ongheval is 't gheschiet, dat JOANNA op dese jaeren weynighe rekeninghe der consciencie by geschrift ghegeven heeft.

VI. CAPITTEL.

Van haer sestigste tot haer seventighste jaer.

GHelijck sy haeren meesten, ende ghestaedighsten toevlucht hadde tot het Hoogheerdighste Sacrament des Autaers, soo verstant sy uyt het selve Sacrament, dat Godt haer tot een gheduerighe offerhande aen-nam : waer in sy haer soo grootelijcks verheughde, dat het haer onmoghelijk scheen, voortaan eenighe droefheydt te kunnen scheppen, dan alleenlijck uyt de fonde.

In 't Klooster, daer sy woonde, was cene siecke die seer moeyelijck was aen haer selven, ende niet min aen andere : ende terwijlen dese, in die pijnlijcke quaelen, eenighe verlichtinghe ghevoelde, verhopte een ieder haere voordere ghesontheydt. Maer JOANNA, die van Godt verstaen hadde, datse den selven dagh soude sterven, ende aen andere dat verklaerde, droegh groote sorghe dat haer gheene Gheestelijke middelen tot de doot ontbreken en souden. Dit wierdt soo langh van de andere onnoedigh gheoordeelt, tot datse saghen dat de voor-

segghin-

segghinghe van IOANNA begoft volbrocht te worden : want sy op den selyen dagh ontrent den avondt ghestorven is.

Vele seer gheleerde ende seer weerdighe persoonen versochten van haer met brieven eenige Geestelijke onderrichtinghen : aen de welcke sy voldede ; al-hoe-wel hier door ghenootsaecte zijnde een goet deel der nachten te besteden, om dese brieven behoorlijk te beantwoorden. Onder dese personen was den Eerweerdighsten Heere Prelaet van Glad'-bagh.

Als sy hoorde dat eenigh Klooster in het onderhouden van den Reghel verslapt was, gonck sy daer naer toe : en sy verweckte de Religieusen tot het ghebruyck vande Exercitien vanden H. Ignatius, tot de Gheestelijke bedenckinghen volghens de maniere der Societeit Iesu, tot het onderfoeck der Conscientie, soo ghemeyn, als besonder : ende door desen middel heeft sy grootelijckx den Gheest van Godtvruchtigheydt in verflauwde Cloosters ontsteken, ende ongheloovelijcke vruchten behaelt, waer in sy veel tydts besteedt heeft.

Sy was eens gheheel inghenomen in Godt, ende noch blaeckende van sijne liefde, gonck van huys naer de Kercke der Societeit : maer als sy passeerde voor by het vleesch-huys, zijn aldaer vijf groote honden in't ghevecht geraeckt, die niet alleenlijck malkanderen aenghetast en hebben, maer zijn oock op IOANNA ghevalen : soo datse in haer been seer ghequetst, ter aerde gheworpen, ende haere kleederen van alle kanten verscheurt wierden. Als sy onder de

vechtende honden lagh, eenighe omstaenders hebben haer van voorder ongheval verlost, ende haer doen nederfitten, om te rusten: ende ghemerckt dat sy gheen teecken en gaf van eenighe kennisse, oordeelden, datse van schrick buyten haer selven in onmacht ghevallen was. Maer dese onmacht was voortgekomen uyt eenen anderen oorspronck, die verhevender was, ghelijck sy aenden Biecht-vader kennelijck gemaect heeft, alswanneer haer belast wiert, datse soude schrijven, hoe haer gemoedt was ghestelt gheweest in dit ghevaer; want sy schrijft aldus. *Ick was ghelijck of mijnen heelen gheest ende Siel uyt mijn lichaem in Godt mijnen Beminden wegh ghenomen hadde gheweest; ende ghevoelde my soo gherust als te voren: want ick van Godt bewaert wierdt. 'Tis een besondere saecke gheweest, die ick niet en kan verclaren. O wonderen Godt! O ghetrouwen Godt! Al hadde ick vande honden verscheurt gheweest, ick en soud' het niet geweten hebben om dat ick gherust was, ende gherust bleef in Godt.* Het meest onghemack van dit gheval was, datse om de wonden, die sy hadde, eenighen tijdt haere ruste moest nemen op een gemakelijck bedde: waer naer sy allenckens, met krucken voortgaende, haere voorighe krachten bekomen heeft.

Eenighen tijdt daer naer verhaelde sy aen de Religieusen, met de welcke sy woonachtigh was, haeren droom, soo sy voorgaf, die haer by nacht overgekomen was: waer in sy eenen Enghelschen Jonghelinck ghesien hadde, als of het haeren Enghel bewaerder was, die haer stillekens in d'oore quam segghen, datse haer gheheelijck in Godt sou de overgeven, want dat inden Hemel

mel besloten was, dat een van haere lit-maeten
 feer ghekrenckt moest worden, ende haer veel
 lijdens by-brenghen. De Religieusen vraeghden,
 wat sy hier op gheantwoort hadde; ende sy sey-
 de, datse haer aen Godt gheheelijck hadde over-
 ghegheven. Op den volghenden dagh, naer een
 aendachtighe overdenckinghe op het bitter lijdē
 des Salichmaeckers, ende groote begheerte om
 deelachtigh van sijn lijdē te wesen, is sy uyt-
 ghegaen, om volghens haer ghewoonte, den
 wegh der Statien te doen, ghelijckmen die noemt,
 want het Vrijdagh was. Op desen wegh wierdtse
 van iemandt, die onsenlijck was, als met de
 schouderen ghevat, die haer met ghewelt socht
 ter aerde neder te dringhen. Ende al-hoe-wel sy
 haer beste dede, om sich op haer voeten te hou-
 den, wierdt nochtans ter aerde ghevelt, met
 soo-daenigh ghewelt, als of sy van eenighe ver-
 heven plaetse neder-ghevallen hadde: soo dat een
 van haer armen met het arm-been ghebroken,
 ende de schouder uyt het ghevricht is ghescho-
 ten. Soo jammerlijck ghestelt zijnde, wierdt sy
 naer het Klooster, daer sy haere woon-stede
 hadde, ghedraghen: alwaer de Religieusen haer
 met weenende ooghen aensaeghen: maer JO-
 ANNA begoft hier teghen vriendelijck te lac-
 hen; want sy dit ongheluck voor een overgroot
 gheluck hiel, ende niet en wiste, hoe datse
 Godt bequaemelijck over dese jonste soude be-
 dancken. Doch als de ghenees-Meesters gheroe-
 pen wierden, schroomde sy het aenraecken van
 Mans-perfoonen meer als de doot, ende dit
 was haer alder-meeste verstervinghe: maer ghe-
 merckt dat dese verstervinghe noodelijck was,

offerde sy de selve aen Godt, tot dancksegginge van dese pijnen. Sy ghenas op het ipocdighste, tot verwonderinghe van een ieder: ende sy stelde sich op de beenen, soo haest als 't moghelijk was, vreesende dat den gheest door 't rghemack van het bedde soude verslappen.

Sy liet haer voorstaen dat het den duyvel was die door de bermhertighe toe-latinghe des Heeren den voor-melden val veroorsaect hadde: van wien sy altijd schroomde, om dat hy den ghesworen vyandt is van haeren Beminden. Ende alhoe-wel sy wiste dat dien benijder van onse saligheydt, sonder het toe-laten des Heere haer niet deeren en konde, was sy even-wel verschriekt, als hy haer uytwendelijck quam bekoren, ghelijck hy dickmael dede soo in't neghenste Cap. van 't tweede Deel sal gheseyt worden. Sy ghevoelde op desen tijdt, dat hy seer sterck blaefde op haer aensicht, alswanneer sy by nachten, in haere ruste wesende, noemde de naemen van *Iesus* ende *Maria*, ende door dit blaesen dese schietpyltjens tot den Hemel wilde beletten: het welck aen haer eenighe vreesse, om de voorghemelde reden, veroorsaecte; sonder nochtans om dese bekoringhe iet achter te laeten van haere voorghenomen, oft oock invallende Godtvruchtigheydt. Dese vreesse noemt sy een kinderlijcke vervaertheydt: ende sy beschuldicht sich hier van als of den oorspronck van dese vreesse was, een kleyn gheloof, ende ghebreck van betrouwen. Ende hier van schreef sy voorder aldus. *Het beliefte sijne Goddelijcke Majesteyt my te beproeven, om dat ick mijn selven soude leren kennen. O armsten ende machteloosen Niet, als ick ben van mijn selven.*
Heere!

Heere! en wilt my noch noyt verlaeten, want wat soud' ick noch sonder uwe hulpe wesen?

Even-wel dese vreesachtighe bewegingen zijn haer altijt by gebleven om den grooten af-keer die sy vanden duyvel hadde: die in haer gemoedt dese vrucht hebben voort-gebrocht, dat sy een seer teere ghenegentheyte hadde, om besonderlijck voor de menschen te bidden, die niet de doot strijden: want sy niet en konde twijffelen, of dat helsch monster, de menschen seer vervaerlijck overvalt, als den lesten strijdt voor de langhe eeuwigheyt aengaet. Daerom in dierghelijcke ghevallen, als iemant in doods noot lach, nam sy haeren toevlucht tot Godt: versoeckende van sijn goetheydt dat hy de salighe Enghelen vanden Hemel soude af-senden, om die menschen tegen de listen ende ghewelt vanden duyvel te beschermen, die in dese laetste ure worstelen met de doot. Ja sy liet sich aldaer tegenwoordigh vinden, als sy van dierghelijcke voorvallen verwitticht was, om aen de Stervende behulpsaem te zijn, in desen gevaerlijcken strijdt. Sy verweckte oock de vrienden ende ghebueren van de Stervende, om te bidden, ende aldus alle tochten van desen vyandt te verwinnen.

Sy nam groot vermaeck in den besonderen voort-ganck des gheests, die sy bemerkte in de Relieusen, by de welke sy woonde: tot welcker vervoorderinghe in het geestelijck leven, sy seer veel tijds besteed hadde.

Ende sy was, soo by daeghen, als by nachten, met woorden, ende met brieven, noch even besich om meer andere inde deught t'onderwijfen: want et haer onmogelijck was aen iemant diesaengaende haere hulpe te weygheren.

Was

Was sy oyt te voren vol van goede genēgentheyt gheweest, het was nu:sich hier toe ghedurigh verweckende door het overlegghen der Passie van den ghewonden Saligh-maker. Sy vraeghde hem, hoe sy op het alderbeste sijn smerten versœeten konde: ende hy antwoorde, met eenighe verharde Sondaers tot oprecht leet-wesen te brenghen. Daerom sprack sy met de ghene, die voor foodanighe ghehouden wierden: ende trachtete met krachtighe beweegh-redenen de selve tot Godt te trecken.

Sy en kost by nachten niet rusten, door medelijden tot haren Beminden, die sijn bloedt en leven ten besten ghegheven hadde, tot voldoeninghe van onse sonden. Noch haer ghebeden, noch haer traenen en vonden eenigh eynde, die sy tot *Maria* den toevlucht der sondaren stierde. Sy keerde sich oock somwijlen tot den Hemelschen Vader, hem vraghende, hoe dat hy hadde toe-ghelaeten, dat sijnen Sone soo soude lijden, voor soo ondancbaren mensch: ende sy kreegh voor antwoordt, om dat sijnen Sone den sondaer soo seer bemint hadde, ende den Vader niet min als den Sone.

Dese liefde wenschte sy over alle de wereltd met trompetten uyt te blaesen: ende sy wierdt als bedwonghen, om haer selven oock als ten besten te gheven voor de sondaers, naer 't exempel van *Christus*. Sy en hiel niet op van vraeghen, voor dat sy vanden Biecht-vader den oorlof verkregen hadde, om een bloedige discipline met sporen te doen van vijf duysent vier hondert ende twee-en-sestigh slagen: gemerckt dat de geëffelinghe *Christi* van soo vele slagen gheweest is, ghelijck sommighe seggen: ende hier by noch twee-en-seventigh slagen,

ECE

ter eeren vande wonden die de doorne croone
in het hoofd van onsen Salighmaecker, soomen
seghet, veroorsaect heeft. Dit wiert haer toe-ghe-
staen: nochtans niet bespreeck; datse niet meer
slaghen aen haer lichaem achter-volghens en
soude gheven, als haer ghesontheydt, sonder
merkelijcke schaede, schein toe te laeten. De
welcke soo kranck was, datse somwylen niet ses,
somwijlen niet thien slaeghen, moest ophouden
soo datse veel tijds heeft moeten besteden om
dese Discipline te voltrecken. Hoe dat het ghe-
schiet is, dat de Bicht-vaders dierghelijcke lijf-
kastijdinghen, in soo kranck lichaem, toe-ghe-
staen hebben, sal ick aenwijzen in 't achtste Ca-
pittel van 't tweede deel, daer wy haere lijf-ka-
stijdinghen fullen verhandelen.

Hier mede en was haeren iever noch niet ver-
faet: hayre kleederen daer-en-boven te draghen
was haeren wensch: maer hier toe ontbrack
haer den Oorlof. Doch sy wist haer lichaem on-
ghemack aen te doen, sonder dit verbodt t' o-
vertreden, want sy hier toe een seer grof ende
rouw onder-kleet ghebruyckte, dat aen het hayren
kleet niet veel en moest wijcken.

Hier by heeft sy oorlof verkregen om het
nacht ghebedt wederom te hernemen, dat haer
eenighen tydt om haer kranckheydt verboden
was: want het schein dat sy sonder dit ghe-
bedt niet leven en konde. Soo badt sy dan den
Heere dat hy haer alle nachten door haeren
Enghel bewaerder wederom soude laten ont-
wecken, op de ure die hem d'alderaenghenaem-
ste was, het welck meesten deele ontrent
den twelf uren gheschiede.

Daer was een goede gheleghenthey, om ontrent de Kercke der Societeit te wonen, die sy oock aengenomen heeft: om dat het Klooster daer sy woonde verre van die Kercke gheleghen was; ende sy soo doorde jaeren, als door andere kranckheden te swack, om voortaan soo verre te gaen.

VII. C A P I T T E L.

Van haer seventighste jaer, tot haere doodt

VAn haer seventighste jaer begoft sy allenkens te sterven: meer vande goddelijcke liefde afgheteert, als van andere siekten. Soo datse haere swacke leden niet een kruken moest ondersteunen, om de selve van plaetse te veranderen.

Sijn Hooghey *Franciscus Prince van Nassau*, Gouverneur van Gelderlant, enz. ende de *Princesse Isabella Clara Eugenia* sijne Gemalinne, beyde seer uytmuntende in Godtvruchtigheydt, veel gehoort ende oock bemerckt hebbende vande groote deughsaemheydt van *JOANNA*, waren begeerigh kennisse met haer te maecten, ende die t' onderhouden. Maer zy dit verstaende, en wist niet waer sich keeren van schaemte: want zy haer geerne onder d'aerde soude verberght hebben; om den luyster van soo weerdigh ende onverdient geselschap te schouwen. Doch hoe *JOANNA* door hare ootmoedigheydt dit meer socht t'ontgaen: hoe desen Prince ende Princesse meer aenghedreven wierden, om hare deughden te achten, ende dickwilder haer te besoecken. Want de deught treckt wonderlijck: ende oock de edelste ende verhevenste perfoonen, die hare achtbaerheyden eenighsins kennen, worden gedreven om

om die te beminnen, in wat plaetse, of in wat per-
soonen, dat sy te vinden is.

Men sagh de Princesse self de spijsen besorghen,
die JOANNA kranck wesende nutten soude: maer
IOANNA sich onweerdigh kennende, om soodani-
ghe spijsen te nutten, sondt de selve aen arme sie-
cké, aen de welcke sy dese spijsen oordeelde beter be-
steet te zijn. Doch sy heeft dit voetsel ghenomen,
naer dat haer dit belast is gheweest vanden Biecht-
vader: ende zy heeft in eenen brief aen hare Nichte
Carmeliteresse tot Aelst naderhant bekent, dat de
vriendelijckheyt van dese Godtvruchtige Vorstinne
haer eenighe jaeren in dit leven behouden heeft.

Men was te Ruremonde seer in pijn ter oorfaec-
ke vande Frangen, die door het grouwelijk brant-
stichten, dreyghden heel Gelderlant te verderven:
ende men vreesde voor de Stadt van Ruremonde,
die van soldaeten ontbloot ende in't uysterste ghe-
vaer was. Maer IOANNA seyde opentlijck dat' er
voor de stad van Ruremonde niet te vreefen en
was (daer-men nochtans alder-meest vreesde) om
dat de Heylighe Maghet dese Stadt in hare bescher-
minghe ghenomen hadde. Om de Maghet hier toe
te beweghen hadde IOANNA haer Beeldt dat sy op
de bid-plaetse van haer kamer eerde, met eenen
gouden Schilt, Sweert, Schepter, ende twee Sleu-
tels verciert, ende het kindeken, met een Schijn-
tjen van goudt op het hoofd: welck cieraet aen dit
Beeldt vereert was, door de miltheyt vanden Prin-
ce ende Princesse. Op alle dit cieraet hadde IOAN-
NA niet min aerdighe als Godtvruchtighe insich-
ten, die te lanck zijn om hier te verhalen. 'T was dit
Beeldt voor het welck sy daeghelijcks seer vierigh-
lijck badt, ende dat aen JOANNA meermaels toege-
knickt,

knickt, ende oock tot haer ghesproken heeft. Sy heeft dit Beeldt, door den raedt vanden Biecht-vader, aen de Sodaliteyt der alder-heylichste Maghet ghelaten: op dat'et aldaer, naer haere doot, openbaerlijck voor-ghestelt, ende behoorlijck gheert soude worden.

Gheduerende het ghevaerlijck beleggh vande stadt Weenen, die vande Turcken omringhelt was, vocht JOANNA voor het Christendom met de wapenen van het ghebedt: by daghen, ende by nachten, den Hemel bestormende, om voor de Christelijke wapenen hulpe van Godt te verkrijghen, ende oock andere hier toe verweckende, ghelijck breeder sal verhaelt worden in't eerste Capittel van het tweede deel, alwaer wy van haer Gheloof sulen handelen. Ende ghelijck haer ghebedt van Godt verhoort wierdt, soo wiert sy van Godt oock deuchtigh ghemaect vande victorien die op de vyanden des Christendoms behaelt wierden. Sy verstont vanden Heere, hoe dat den Verraeder Tackely met sijn volck vanden Hertogh van Loterijck te Presburgh verslaghen wiert: twelck sy aen haeren Biecht-vader op den selven tijdt heeft gheseyt, als de saecke gheschiet is. Vanden Biecht-vader gonck JOANNA naer den Portier van't Collegie der Societeyt, ende versocht van hem vijf Laurier-taxkens, met de welke sy naer huys gonck, om het Beeldeken vande Heylighe Maghet daer mede te vergieren, ende aen de Maghet den lof van dese Victorie toe te schrijven, als wesende de Hulpe der Christenen. Daer na verstont sy wederom in haer ghebedt, dat Weenen vande Turcken verlaeten wierdt, ende dat de selve de nederlaege hadden teghen den legher der Christenen. Het welck sy
sonder

sonder vertoeven aen haeren Biecht-vaeder, ende den Biecht-vaeder terstondt aen eenighe andere te kennen gaf, tot verskeringhe vande openbaeringhe, die aen JOANNA geschiet was: ende sy quam wederom by den Portier om vijf-laurier-tacxkens, ghelijck te voren. Naer verloop van eenighe daeghen wierdt de gheluckighe tijdinghe aenghebrocht dat de Stadt Weenen van het beleggh der Turcken verlost was, ende men verstondt dat dese victorie op den selven tijdt behaelt was, als JOANNA aen den Biecht-vaeder de selve kenbaer ghemaect hadde.

Een jaer voor haere doot, wiert haere wederom verboden, by nachten op te staen tot het ghebedt: want haere swackheydt te groot was. By daeghen nochtans lietmen haer toe, te bidden naer haer ghelieven: want men sagh dat het haer onmoghelijk was, sonder bidden te leven.

Den 18. Julij des jaers 1684. Alswanneer sy sich buyten ghewoonte sterck ghevoelde, wiert sy bevanghen met eene steecte inde sijde, die soo pijnelijk was, dat sy van haere dienst-maeght moest te ruste ghelegh worden. Den Biecht-vaeder by haer komende, dede eenen Doctoor ontbieden: die in haer gheene sieckte en bemerkte, als groote flauwigheydt.

Den 21. der selve Maent, quam te Ruremonde den Eerweerd. Pater *Henricus van Geldorp* Minderbroeder, een Man seer uytnemende in alle deughden, met den welcken IOANNA seer goede kennisse hadde, ende aen den welcken sy door brieven, ende andersins, vele Gheestelijcke en verborghen saeckken van haere Siele verclaert hadde: die

met haer langhen tijdt ghesproken heeft , tot grooten troost van alle beyde.

Den 22. maecte sy haer Testament vande tijdelijcke middelen , die sy noch besaf : erfghenaem laetende haere Nichte , de Dochter van haeren Broeder , want sijn andere kinderen , of Religieusen , of ghestorven waeren.

De Princesse van Nassau , die alsdan te Venlo woonachtigh was , verstaen hebbende d'onghefontheydt van IOANNA , quam den 23. spoedelijck naer Ruremonde, om haer te besoecken: maer en vertoefde by haer niet langh , om dat dese voorfichtighe Princesse vreesde de Siecke met veel te spreken meer te vermoeyen : Naementlijck als sy bemerckte, dat IOANNA soo groot ghevoelen hadde inde eere van dit besoeck.

Als de Princesse vande siecke afghescheyden was, vraeghde IOANNA vanden Biecht-vader hoe dat het ghebeurde, dat Godt haer soo treffelijcke besoeckinghen toe-sondt, die altijd naer versmaedinghe ende verlaetentheydt ghetracht hadde : of dit misschien een teecken soude wesen dat sy teghen sijne Majesteit iet misdaen hadde : ende sy seyde onder andere dese woorden. *Och! dat die goede Princesse wiste, wat pijn dat het my is, dat sy om mijnen 't wille dese reyse heeft aenghenomen! Den Heere Iesus is in sijn af-sterven van sijnen Vaeder self verlaeten gheweest: ende ick, eytaes! worde van soo eenen adel besocht: O! barmhertighen Godt! vergheeft my mijn misdaet, waer door ick dese straffe verdient hebbe.* Hier door wierdt haer oodtmoe-digh herte verweckt, om door d'ooghen seer vele traenen te storten.

Maer den Biecht-vader seyde , tot haeren troost

troost, dat sy dit voor een verstervinghe soude aen-nemen, naer de welcke sy dorstigh was.

Hier op liet den Biecht-vaeder haer rusten: ende *IOANNA* gheliet haer uytwendelyck als oft sy gheslaepen hadde, maer sy was inwendelyck tot Godt ghekeert, hem biddende dat hy haer voor het leste noch een versoeck soude toe staen: te weten dat haer lichaem, ten minsten naer de doot so mismaeckt mocht worden, dat een ieder soude schroomen het te sien, ende dat het so mocht stincken, dat niemandt daer by en soude kunnen gheduren; Want bemerkende de groot-achinghe der menschen ten opzicht van haeren persoon, vreesde sy datmen haer lichaem naer haere doot eenighe eere soude aendoen, alswanneer sy dat niet en soude kunnen beletten: het ghene nochtans, soo sy meynde, niet weerdigh ghenoech en was, om voor de honden gheworpen te worden. Wat haer op dese vraeghe van Godt gheantwoordt is, sal terstont hier onder gheseyt worden.

Op den 24. dagh van de selve Maendt wiert'er besloten, datmen haer de Kerckelijcke Rechten soude gheven: het welck men op den vroeghen morghentont meynde te doen, om den toe-loop des volcks te schouwen. Maer ghemerckt dat de Princeesse versocht in dit Heyligh werck teghenwoordigh te wesen, is het alleenelyck gheschiet tusschen acht ende neghen uren. Alwaer dese Princeesse niet sonder traenen haere Godtvruchtigheydt liet blijcken tot het Alderheylichste Sacrament; ende te saemen haere achtbaerheydt tot *IOANNA*: want sy self, al wat hier toe noodigh was, bereedt maecte, ende aendiende. Naer dat de
sicke,

fiecke de Heylighe Sacramenten ontfanghen hadde, is de Princesse, sonder een woordt aen JOANNA te spreken, naer de Kercke vertroocken, om Misse te hooren: terwijl dat JOANNA besigh was met d'aensprake van haeren Salighmaecker, die sy voor de leste reyse ghenut hadde. De Misse gheyndicht sijnde, is de Princesse wederom gekeert tot IOANNA: met de welcke sy aldan sonder by wesen van andere ghesproken heeft.

Naer den noen quam de Princesse met groot misnoeghen haer voor 't leste besoecken, ende afscheydt nemen: ghemerckt dat sy te Ruremonde niet langher en mocht vertoeven, om dat den Prince haeren man te Venlo oock sieck lagh.

Tegen den avont seyde JOANNA aen *Lucia de Werimont*, aen de welcke sy het binnenste van haer herte betrouwde: *Ick ben gestelt gelijk iemant die met verlangen naer een groote feest gaet.* Maer soo dese Lucia by nacht van JOANNA versocht dat sy, (in eenigen tijdt geen voetsel genomen hebbende,) tot haer laevenisse een weynich hert-versterkinge soude nemen, wiert sy met vriendelijke woorden, ende met minnelijk ghelaet van JOANNA beantwoort: *Maer lieve Iouffrouwe, ghy vveet immers vvel dat sulcx mijnen dranck niet en is. VVilt ghy my vvat gheven gheeft my vvat tot verstervinghe.* De bittere galle waer mede haeren beminden Salighmaecker in sijnen doodt-strijdt ghelaeft is gheweest, was haeren teghenwoordighen dorst. Ende aldan souden de versterckende drancken haer aengenaem gheweest hebben, als men die met galle soude vermengt hebben. Maer de huys-ghenooten sijn weygherigh ghebleven aen dit verfoeck vande fiecke.

Soo

Soo wiert dan den Biecht-vaeder gheroepen om haer tot het nutten van dusdanigh noodigh voetsel te brenghen. Dese by JOANNA komende, bevondt in haer een seer vrolijck ende bly ghelaet, waer van hy de reden vraeghde: die sy liever soude versweghen, als verclaert hebben. Doch ghemerckt de gehoorfaemheyt haer praemde, openbaerde sy de reden: segghende, hoe sy gisteren, als hy meynde dat-se sloop, vanden Heere de veranderinghe van haer lichaem naer het sterven versocht hadde, gheelijck hier boven gheseyt is, ende dat den Heere door sijne goedertierentheyt haer versoeck toe-ghestaen hadde, tot haeren onuytsprekelijcken troost: dat haer lichaem naer de doot seer afgrijffelijck soude worden, ende seer stincken. Voorts badt sy den Biecht-vaeder dat hy met haer den barmhertighen Heere hier over soude bedancken.

Den Biecht-vader hadde voor-ghenomen dien heelen nacht by JOANNA te blijven, maer als sy ontrent den midden-nacht dit verftont, heeft sy van hem versocht, dat hy soude naer huys gaen, tot sijne ruste, want dat hy s'anderdacghs op den Feest-dagh vanden *H. Iacobus*, ende oock den volghenden dagh, op den Feest-dagh vande *H. Anna* moest predicken. Maer soo sy bemerckte, dat hy niet ghe-neghen en was om te vertrecken: heeft sy tot hem gheseydt. *V.E. vreesst dat ick sterven soude, sonder sijn by-wesen: maer daer van en is gheen perijckel. Ick sal V.E. in tijds doen vermaenen.* Hier op vraeghde den Biecht-vader of dan den tijdt van haere doot haer bekent was? Ende sy antwoorde: *V.E. weet immers wel, dat Godt my dien kenbaer ghemaect heeft: ende dat het over-morghen tusschen ses en seven uren sal wesen, op den grooten Feest daech vande Groot-moeder van*
Jesus,

Q

Iesus, ende Moeder van Maria; daer ick langh om ghebeder hebbe. V.E. en moet niet besorgh't zijn: ick en sal immers V.E. niet bedrieghen: gaet vry voort op mijn woordt. V.E. sal noch Misse lesen op den Feest-dagh vande Heylighe ANNA voor sijn Sermoon, naer ghewoonte, als ick korts te voren sal ghestorven zyn. Ick hope dat V.E. als dan mijne Ziele indachtigh sal wesen.

Den Eerweerdighen Pater van Geldorp meynde op den dagh vanden Heylighen *Jacobus* te vertrecken: ten deele om dat hy sich liet voorstaen, dat JOANNA noch langh konde leven, ghemerckt dat sy gheene besondere sieckte en hadde; ten deele om dat hy ghepraemt wierdt om naer Antwerpen te vertrecken, alwaer sijne wooninghe was.

Maer soo den Biecht-vader hem deelachtigh maeckte vande voor-segginghe van JOANNA, nopende den tijdt van haer sterven; heeft desen Pater sijn vertreck uyt-ghestelt, tot dat sy soude ghestorven zijn.

Gheheel den dagh vanden *H. Jacobus* lagh sy by na sonder spraecke, met de ooghen altijt ghesloten: behalven dat sy de selve somwijlen op-sloegh, naer haer Crucifix, ende naer haer Beeldt vande Heylighe Maghet. Sy was als op-ghetrocken in Godt, sonder iemandt een woordt te beantwoorden, dan alleenelijck haeren Biecht-vader, die haere oeffeninghen kende, ende nu d'eene nu d'andere voorwierp, die hy wist smaeckelijck te wesen aen haeren gheest.

Eene onbedachte, van verscheyde Religieusen op-gheweckt, de gheleghentheynt waer-nemende, als den Biecht-vader een luttel verdrocken was, quam by het bedde van JOANNA met vele Beeldkens, om met dese eerbiedelijck het herte van JO-

ANNA

ANNA te raecken, ende dese Beeldekens door dit aenraecken te zeghenen. Sy was hier mede noch besich, als den Biecht-vader wederom binnen quam, die dit werck grootelijcks berispte, ende haer dapperlijck vermaende, die soo vermetelijck sulckx ondernomen hadde: om dat *IOANNA* hier door, tot eenigh perijckel van ydel behagen, konde gebrocht worden. Overfulckx naer dat hy dit volck belast hadde te vertrecken, vraeghde hy, tot sijn gerustigheyt, van *IOANNA*, of sy niet ghevoelt en hadde, dat'er geschiet was? Maer bevindende dat sy van alles onwetende, ende gheheelijck in Godt ingenomen gheweest hadde, was hy gherust: belastende dat-men niemant soo lichtveerdelijck en soude laeten koinen ontrent de Siecke.

Het volck, dat by *IOANNA* voor haer sterven noch eens socht te wesen, en was niet wederhoudelijck: de menschen sochten dese Heylighe, soo sy seyden, noch eens te sien, ende hadden meer als eens de voor-deure overweldight. Maer niet konnende inde kamer komen daer sy lagh; klommen op de vensters, om door de glasen haer te sien.

'T was een beganckenisse die aen den Biecht-vader seer verdrietigh was, den welcken dit met alle moghelijckheyt socht te beletten, om in gheender maniere d'ootmoedigheyt van *IOANNA* te krencken.

Ontrent vier uren naer noon wierdt sy besocht van sijn Hooghweerdigheyt den Bisschop *Reginaldus*, die een soete aenspraecke tot haer hadde: over de welcke sy hem bedanckte. Naer dat den Bisschop vertroocken was, vraeghde den Biecht-vader, of dit besoeck vanden Bisschop dierghelijck ghevoelen in
haer

haer veroorfaeckte, als het befoeck vanden Prince, of Princeffe? Ende sy antwoorde, Neen:maer dat sy blyde was, sijne Benedictie ontfanghen te hebben,ende dat sijnen iever haer bekent was,door den welcken hy ghedreven wierdt om alle siecken, die in stervens nootd zijn, hoe armer, hoe liever, te befoecken, om de selve tot een saligh eynde te verwecken.

Hier naer is 't gebeurt dat een seer Edele Matroone (die niet langh inde Stadt van Ruremonde ghewoont en hadde, ende aen wie soo wel IOANNA, als hare selfame deughden, tot noch toe schier onbekent waren) door de voorsprake van IOANNA eene wonderlijcke ghenefinghe van haer dochter van Godt verkreghen heeft. Om dese gheschiedenisse echtelijck sonder vermeerderinghe ofte verminderinghe voorte stellen, sal ick de selve met de eyghen woorden verhalen, die dese Vrouwe in haere schriftelijcke getuygenisse van dit weldaet ghebruyckt heeft. Sy beschrijft dese gheschiedenisse in deser voeghen.

„Sekere Vrouw-perfoon quam by gheval, of om
 „beter te segghen, door de schickinghe Godts, by
 „twee andere perfoonen: die tot haer seyden, dat
 „IOANNA in haer uysterste lagh, ende dat sy gongen
 „om haer te sien sterven. Die daer op geseyt heeft:
 „Ick sal u-lieden tot aen haer huys brenghen. Al-
 „daer ghekomen zijnde, wilde sy haer af-scheyt ne-
 „men, segghende: ick en hebbe gheene besonde-
 „re kennisse aen die goede Jouffrouw, daer en-bo-
 „ven en ben ick niet gheneghen om een stervende
 „mensch te sien. Hier op hebben de andere haer
 „ghepraemt, segghende: dat dit een besondere
 „Dochter was, uytstekende in Heyligheydt, soo dat
 alle

„alle de wereltd haer wilde sien:ghelijck inder daet
 „het volck, als Proceffie, uyt ende in het huys
 „gonck. Sy liet haer dan ghesegghen, ende gonck
 „met de andere inde kamer. Alwaer sy terstont seer
 „beweecht wierdt ende kreegh eenen stercken drift,
 „om hare Dochter, die een wonderlijcke quale had-
 „de, daer te brenghen, met een vast betrouwen,
 „dat sy door de voorsprake van IOANNA de ghe-
 „sontheyt soude bekomen. Dese quale hadde nu
 „jaren ende dagen gheduert: zijnde een besondere
 „treckinghe van zenuwen, die 't hoeft met geweld
 „dede roeren en schocken, ende dat vele reysen
 „achter malkanderen, soo langh als die treckingen
 „duerden, die haer seer dickwils overvielen, vyf,
 „ses, thien, ende twelfmael, min of meer, op ee-
 „nen dagh. Ja eenighe daghen voor de doot van
 „IOANNA hadde sy 't wel tachtentigh reysen op
 „eenen dagh gehadt. Verscheyde Doctoren ende
 „Medeciijnen hadden haer vele medicamenten ge-
 „gheven, maer sonder baete: ende men kost die
 „quale niet kennen, midts dat alle Doctoren
 „van verschillende oordeel waren: soo dat men
 „meynde dat het tooverye was. Ende overfulcks is
 „dese Dochter wel acht maenden van gheestelijcke
 „perfoonen belesen gheweest: maer oock sonder
 „baete. Nu was dese Moeder seer in pijn hoe sy de-
 „se Dochter by IOANNA soude brenghen, ende
 „haere voorsprake bekomen: mits dat IOANNA nu
 „al-reede spraeckeloos lagh, ende sy gheene ken-
 „nisse in dit huys en hadde. Sy en sagh gheenen
 „anderen middel als door den Biecht-vader:
 „aen wie sy oock weynighe, of gheene kennif-
 „se en hadde. Sy is dan by hem in het spreek-
 „huys ghegaen, versoeckende, dat hy voor haere

Q3

Doch-

„Dochter de ghebeden van *IOANNA* soude vra-
 „ghen. Waer op den Biecht-vader sich excuserde
 „heeft gheseyt dat't nu te laet was, ende niet en
 „kost gheschieden; midts dat *IOANNA* alreede
 „sonder spraecke was. Dan heeft de Moeder hem
 „stercker ghepraemt, ende ghebeden: soo dat hy
 „haer versoeck ten lesten heeft toe-ghestaen, ende
 „sy is ghegaen naer het huys van *IOANNA*, sien-
 „dende een van haer dry andere Dochters, om
 „haere suster te haelen, die wederom op dien sel-
 „ven tijdt met haer quaele bevangen was. Dit over
 „sijnde, wiert sy by haere Moeder gebrocht: die den
 „Biecht-vader ten huysse van *IOANNA* verwacht-
 „de. Desen gekomen sijnde, ende al-te-samen knie-
 „lende voor het bedde van *IOANNA*, hebben
 „Godt Almachtigh ghebeden, dat dese Dochter
 „van haer quaele mocht ghenesen worden. Waer
 „toe den Pater aen *IOANNA* vraeghde, of sy
 „Godt wel wilde bidden, dat dese Dochter tot
 „haere Saeligheydt mocht ghesont worden. Men
 „nam te saemen de handt van *IOANNA*, ende
 „men leyde die op het hoofte vande Dochter.
 „*IOANNA* en antwoorde de eerste reyse niet:
 „maer den Biecht-vaeder de selve vraeghe her-
 „vattende, heeft sy met eene seer moeyelijke
 „stemme gheseyt, Iae. Hier mede zijn sy naer
 „huys ghekeert: ende de Dochter is van die ure
 „af van haere quaele verlost, ende teghenwoor-
 „digh noch ghesont. Dit is de schriftelijke ghe-
 „tuyghenisse van dese Moeder.

Als dit gheschiet was, quam het volck met soo
 groote menichte om by nacht inde kamer van
IOANNA te waecken, datmen geenen middel en
 wiste om het selve af te weoren: want jeder een
 even

even begheerigh was om haer te sien sterven.

Ontrent den twelf uren vanden nacht, vertoonde IOANNA in't aensicht een besondere blijfchap, sonder dat iemandt aen haer te kennen gaf wat ure des nachts dat het was : men meynt dat sy vanden Hemel verwitticht wiert, dat den langh-gewenschten dagh van haer sterven, te weten den dagh vande H. ANNA aldan begoft. Dit uytwendigh verheugh-teecken van haer ghelaet, is by haer ghebleven, tot dat de ziele uyt het lichaem gescheyden is : Soo dat sy, van midden nacht, tot haere afsijvigheyt, verghelijckte eenen Enghel met vleesch bekleedt.

Ontrent den ses uren vanden morgHEN stont, begost men te mercken dat sy naerderde aen de doot : als wanneer den Biecht-vader, wetende dat den tijt van te verscheyden, die IOANNA voorseyt hadde, nae by was, met den Eerw. *Pater van Geldorp* de ghebeden gelesen heeft, die de H. Kercke voor de stervende menschen ghebruyckt. Desen Pater heeft aldan van IOANNA iet gevraeght : waer op sy hem toe-knickte. Wat vraeghe dit gheweest is, en weet-men niet: maer het schijnt dat de vraeghe geweest is, van haer haestelijck naer d'ander leven te volghen. Want desen Pater daer nae aen den Biechtvaeder seyde, dat hy alles met den eersten veerdigh soude maecken tot sijn sterven, ende alle de brieven, die hy van IOANNA ontfanghen hadde, vergaderen : om de selve aen den Biechtvaeder te behandighen. Maer dit en is niet gheschiedt : want als desen Pater niet langh hier nae, van dese wereldt verschenen was, is iemandt uyt den naem vanden Biecht-vader dese brieven komen af-vraeghen, die de selve aen den Biecht-vader noyt behandicht en heeft.

De

De deughden vanden Eerweerdighen Pater van *Geldorp* verdienen alhier een besondere lof-reden : maer ghemerckt dat ick hoore , dat-men besigh is met sijn leven te beschrijven, soo dunckt my dienstigh te zijn, hier van te swijghen : Want ick in't kort niet en kan beschrijven, dat de achtbaerheydt van sijnen persoon verdient.

Een luttel naer half-ure-seven gaf *JOANNA* haeren gheest , inden mondt hebbende de namen van *IESVS* ende *MARIA*, die den Biecht-vaeder voorwierp. Sy stierf soo stillekens , datmen quaelijk haere doot bemercken en konde , die meer door liefde als door sieckte schijnt veroorsaect gheweest te zijn.

Den Biecht-vaeder terstont naer huys keerende , om voor sijn Sermoon , dat ten acht uren geschieden moest , Misse te doen , seyde aen eenighe personen , die hem te ghemoet quaemen , datse haer moesten spoedighen , wilden sy het aensicht vande overledene sien : want dat sy haest van gesteltenisse soo soude veranderen , dat sy niet kennelijk en soude wesen.

Alswanneer *Lucia de VVerimont* dit hoorde, wierf sy in haer gemoedt seer ontstelt : want sy (onwetigh vande voor-segghinghe die *IOANNA* heymelijk aen haeren Biecht-vader ghedaen hadde) verhoopte dat den glans ende schoonheydt van dese Siele, oock aen't lichaem eenen sonderlingen luyster soude gheven.

Ten neghen uren naer't Sermoon keerde den Biecht-vaeder naer het Sterf-huys : wanneer hy onderweghen verstondt , dat den Prince van Nassau , aen eenen vermaerden Schilder belast hadde , dat hy terstondt naer de doot van *IOANNA*

NA

NA haer uyt-schilderen soude. Ende gemerckt dat den Biecht-vader t' samen wenschte, dat aen dit Godtvruchtigh bevel vanden Prince voldaeen soude worden, ende t' samen vreesde, dat dit niet doenlijck en soude wesen, ten zy dat den Schilder seer spoedighde, heeft hy den schilder terstont ontboden, die oock sonder uytstel gekomen is. Maer hoe seer dat den Schilder sich spoedighde, hy quam te laet: want het aensicht van JOANNA soo verandert was, dat het gheene ghelijckenisse van't voorgaende en hadde. Ende als hy evenwel om aen den Prince te voldoen met het penseel eenighe trecken ghestelt hadde, die hem dochten eenighsins goet te zijn, en bevondt korts daer naer de selve niet meer in het aensicht: ghemerckt dat zy t' allen ooghenblick andere ghesteltenisse kreegh. Soo dat hy ten lesten de konste op gheven moeste: ende JOANNA wierdt op den selven dagh soo leelijck, ende soo mismaeckt, datse meer een monster schein, als eenen mensch: ende sonder schrick niet en konde aenghesien worden. Haer aensicht dat het vel enckelijck over de beenderen hadde, swol onmatelijck op, ende wierdt meer dan eens soo groot. Den stanck van haer lichaem, niet alleenelijck inde kamer, maer oock in de locht, was afgrijffelijck. Ende al-hoe-wel dat het lichaem in een wel bepeckte kiste besloten was, ende de kiste met alle neerstigheyt ghestopt wierdt, hier door nochtans en minderde desen stanck niet. Geen vernuft en was bestandigh om de kiste soo dicht te fluyten, dat van alle kanten het bloedt niet uyt en liep, dat niet alleenelijck het huys, maer oock de straete, ende de kercke besproeyt heeft, als het lichaem naer het graf gedraghen wierdt. Soo dat men hier uyt niet anders en konde vonnissen, als dat dese

R

saecke

faecke niet natuerlijk en was , maer dat hier door van Godt voldaan wierdt aen 't ghebedt ende verfoeck van JOANNA.

Men hadde voor-ghenomen het lichaem op den volghenden dagh te begraven : maer soo den Raedt verfocht dit Lijck te vergeselschappen, heeft-men de begravenisse tot den voorderen dagh moeten uyt-stellen. Hier door is den stanck grootelijckx vermeerdert geweest: maer den toe-loop des volcks niet vermindert. Want de menschen s'chenen uytghelaeten te zijn, om by dit lichaem te komen : mer soo luttel vreesse van desen stanck , dat vele het uytlopende bloedt op hunne neus-doecken ont-fongen : want een ieder begeerigh was om van dit lichaem iet te deelen.

Men heeft haer begraven in de Kercke der Societeyt JESU, voor den voet der Communie-banck aen de sijde van den Epistel : ende tot seker kennisse van dit lichaem , heeft-men eene plate binnen de kiste op de borst van IOANNA gheleyt , behelsende haren naem , ende toe-naem. Als het lichaem inde kercke gebrocht wiert , en was het aldaer niet te dueren , ten ware dat-men den quaden reuck met het branden van wieroock gemaetight hadde.

Doch dit alles en heeft in't oordeel der menschen d'achtbaerheyt van haer siele, ja van haer lichaem niet vermindert : ghelijck als dan door den grooten toe-loop , ende daer na door de beganckenisse tot haer graf is ghebleken.

Ghemerckt dat de Godtvruchtigheydt der geloovighe , die by dit graf de voor-spraecke ende den bystandt van IOANNA quaemen verfoecken , niet en minderde : heeft-men goet gevonden ,
dit

dit lichaem, dat by andere lichaemen vervoeght was t'ontgraeven, ende op een af-ghesonderde plaetse te legghen. Het welck in 't jaer 688. op den 18. van October gheschiet is. Alswanneer men haer graf gheopent, haer gheraemte met de plate op de borst ghevonden, ende het selve vervoert heeft in een kelderken daer toe ghemetst, benefens den voet van den Autaer van Onse Lieve-Vrouwe, alwaer JOANNA in haer leven ghemeynlijk gheknielt ende ghebeden hadde: alles in de teghenwoordigheydt van vele treffelijcke ghetuyghen, die daer van ghetuyghenisse ghegheven hebben. Men heeft op dit graf haeren naem ende toe-naem uyt-ghedruckt in eenen steen.

VIII. C A P I T T E L.

*Eenighe gheschiedenissen naer de doot
van IOANNA.*

OM de weerderinghe eenighsins te bewijfen, die IOANNA naer haere doot inde ghemoederen der menschen nae-ghelaten heeft, sal dienstigh wesen, van vele merckelijcke gheschiedenissen hier ten minsten eenighe uyt-te-drucken, die haer aelijvighheydt ghevolght zijn.

Een jonghsken elf jaeren oudt, was inde stadt van Ruremonde met eenen wonderlijcken Buyckloop bevanghen, die dagh en nacht ontrent neghen jaeren gheduert hadde. Den buyck was buyten maete op-gheswollen: ende hier by queelde het kindt met de uyt-teeringhe van boven, ende met den water-sucht van onder. Maer konde gee-

ne menschelijke middelen vinden, om dese siekten te weeren, oft te minderen: de welke meer aen tooverije, als aen natuerlijke kranckheden toe-gheschreven wierden. By de voorseyde quaelen heeft sich ten lesten oock eene breucke verwoeght: soo dat het kindt allensins ellendigh was. D'ouders en hebben geen en arbeydt oft kosten ghespaert tot ghenefinghe van haer soontjen: want sy soo binnen als buyten het landt met het kindt tot verscheyde ghenees-meesters ghegaen zijn, om hulpe ende baete te vinden. Maer alle remedien, die sy menighvuldelyck ghebruyckt hebben, zijn vruchteloos, ja achterdeeligh ghefallen. Soo dat de Medecijn-meesters self haere konste op-gaeven, ende het kindt ongeneesbaer hielen. Als alle menschelijke hulpe op-gheseyt was, hebben de bedruckte Ouders haeren toe-vlucht tot den Almoghenden Godt ghenomen, door de voorspraecke van de weerdighe IOANNA van RANDENRAEDT die met ghemeyn ghevoelen van Heyligheyt inde selve Stadt ghestorven was: aen Godt belovende neghen achter-volghende daeghen t'haerder eere Misse te hooren, op dat dit kindt soo't hem saligh was, door haere voorspraecke vande voorseyde qualen mochte ghenesen worden. Nauwelijcks en was dese Godtvruchtigheyt begoft, oft men heeft terstont merckelijke beternisse onderonden: de welke soo toe-ghegheuen heeft, dat het kindt naer de voltreckinghe der selve daeghen ten vollen is ghenesen gheweest, soo vanden buyck-loop, swillinghe des buycks, teeringhe, water-sucht, als oock vande breucke sijns lichaems: sonder dat'er iet vande voorseyde quaelen is overghebleven. Ende in desen staedt van ghesontheydt heeft

heeft het kindt volherdt, met groote verwonderinghe, soo van andere, als oock vande gheneesmeesters, die gheerne bekent hebben, dat dese ghenefinghe, enckelijck voort-quam van Godt.

Een Gheestelijcke Dochter tot Antwerpen, verreckt hebbende de groote zenuwe onder de knie, ende dit ongeval in't beghinsel luttel achtende, is met eene groote stijvigheydt inde selve knie bevangen gheweest. Sy heeft daer nae verscheyde ende seer pijnlijcke remedien ghebruyckt, die van eenen seer ervaren ghenees-meester voorgeschreven wierden: maer alle te vergheefs. In tegendeel, vermeerderde het quaedt: want op de knie quam een dichte op dry plaetsen, seer ghelijck aen dry ballekens. Den ghenees-meester oordeelde, dat dit het zenuwe-water was, het welck aldaer vergaederde. De pijnen, die dit quaedt veroorsaecte, waeren als of'er stekende ende knaegende wormkens binnen de knie gheweest hadden. Door de reckinghe der zenuwe en konde sy de knie niet ployen, sonder d'uyterste pijnen: want het schein dat alles uyt een schoot, als sy haer been wilde buygen. Ia sy en konde oock niet gaen, dan binnens huys op den platten vloer: ende dat oock niet sonder onghemack. Naer dat dese quaele seven maenden gheduert hadde, ende alle remedien onbaetigh ghevallen waeren, heeft-men goet gevonden de knie te openen, om het zenuwe-waeter, dat van binnen vergadert was, daer uyt te trecken. Want men oordeelde, dat sonder dese openinghe gheene beternisse te verhopen en was. Ende gemerckt dat in dese openinghe groote swarigheydt ghevreesst wierdt: soo heeft men voorder het oordeel van verscheyde Medecijn-meesters

onder-vraeght , die dese swaerigheydt niet en ont-
kenden : maer even-wel de openinghe noodelijck
keurden, om tot beternisse te kunnen gheraecken.
Soo dat dese Dochter van alle kanten ghenoodt-
faeckt wierdt dese openinghe te ghedooghen ; tot
de welcke sonder voorderen uyt-stel den dagh be-
stemt wierdt. Sy hadde groote vreesse van't ope-
nen der knie , midts dat-men haer seyde , dat sy
sich niet alleenlijck aen groote pijnen onder-wierp,
maer daer-en-boven oock aen d'onsekerheydt van
een volle ghenefinghe , want men haer waerschou-
de, dat sy , niet-teghen-staende de openinghe ,
in balance stont , van alle haer leven in dat been
ellendigh te wesen. Hier door wierdt sy beweeght
om haeren toe-vlucht tot den Hemel te nemen ,
ende tot ghenefinghe van dit quaedt de voorspra-
ke te verfoecken van JOANNA van RANDEN-
RAEDT , die sy oordeelde inden Hemel veel te
vermoghen. Maer alsoo den tijdt ontbrack , om
volghens haeren wensch , eene neghen-daeghsche
Devotie in te stellen , ter eere vande voorschreven
JOANNA , dede sy terstont neghen Missen doen
van onse Lieve Vrouwe met voor-nemen van
cene Novene tot Ruremonde te laeten doen aen
haer graf. Op den volghenden dagh , naer dat
de neghen Missen ghedaen waeren , (op wel-
ken dagh de openinghe moest gheschieden ,) de
Dochter smorghens wacker wordende , en voel-
de geene pijn , noch besondere swackigheyt in
dat been. Sy dese terstont alle de windels af : sy
gonck sonder ongemack over de kamer, ende voort
naer de Kercke , die wat verre was van haer huys :
sy knielde aldaer wel een halve Misse , of meer : sy
gonck daer naer een siecke besoecken , daer sy vele
trap-

trappen moest op ende afgaen : alles met lichtig-
 heyt : 't welck haer te voren onmogelijk geweest
 was. Voorts den heelen dagh gonck ende stont sy ,
 soo wel als oyt. Den dagh daer naer , was hare ge-
 steltenisse , ghelijck den voorgaenden : ende gonck
 alsdan naer een verdere gheleghen Kercke , sonder
 ongemack. Den derden dagh , inde Kercke geknielt
 hebbende , voelde sy wederom groote pijnen in-
 de knie , die dry dagen geduert hebben. Hernemen-
 de alsdan wederom den selven toevlucht , dede sy
 vele Missen doen , voornemende eene dagelijksche
 devotie ter eere van JOANNA , met eene gedenc-
 kenisse die sy soude op-draghen aen den Autaer van
 onse Lieve Vrouwe tot Ruremonde ontrent haer
 graf. Als dan heeft sy volle beternisse bekomen :
 want sy van dien tijdt in haren ganck onbelet ende
 ongehindert geweest is. Sy heeft hier naer de knie
 laeten besichtighen vande voorseyde Genees-mee-
 sters , die de openinghe noodigh geoordeelt hadden :
 de welcke eenpaerlijck gevonnist hebben , dat het
 quaedt geheelijck verdweenen was. Ende ghemerckt
 dat sy van 't begin , als sy haren toevlucht tot JOAN-
 NA genomen hadde , naer dat de knie veroordeelt
 was , om gheopent te worden , geene medecijne ge-
 bruyckt en heeft , enckelijck steunende op den by-
 stant des Hemels : soo dunckt haer , dat sy dese soo
 vremde ghenefinghe naest Godt moet toe-schrijven
 aen de voorspraecke van IOANNA.

Een ses-jaerigh kint is tot Ghendt met een sware
 gesletentheyte bevangen geweest : de welcke neghen
 jaren geduert heeft. Niet-teghen-staende dat men
 niet en heeft achter-gelaeten 't welck men oordeel-
 de tot genesinghe van dese droeve quale eenighsins
 dienstigh te wesen. D'ouders merckende dat alle lic-
 haeme-

haeme-

haemelijcke genees-middelen vruchteloos vielen, ende hoorende dat door de voorsprake van JOANNA verscheyde perfoonen verkregghen, dat sy door menschelijcke hulpe niet en hadden kunnen bekomen, hebben insghelijcks door verscheyde werken van Godtvruchtigheyt hare voorspraecke versocht, maer met seer weynige baete van haer kindt: tot dat sy, den moedt niet verloren gevende: maer noch stercker op dese voorspraecke betrouwende, ten laesten een deeltjen bekomen hebben van eenen bloedighen doeck, die IOANNA in haer leven op haren rugge gebruyckt hadde. Staet te bemerken; dat JOANNA op de wonden van haer bloedige disciplinen eenighe doecken pleegh te legghen, om de grootheyt van haer lijf-kastijdingen te bedecken. Dese doecken heeft sy voor haer sterven, met andere dingen'raeckende hare grouwelijcke lijf-kastijdinghen verbrant, vande welcke in 't elfste Capittel van 't tweede Deel sal ghesproken worden: doch een van dese doecken is naer haer aflijvigheyt overgebleven. De voorschreven Ouders een stucxken van desen doeck bekomen hebbende, hebben met besondere Godtvruchtigheyt ende betrouwen een Novene van neghen Missen ingestelt, inde welke sy dagelijcks tegenwoordigh waren, ende t'famen den bandt van haer kint af-gedaen, legghende dit stucxken van den voorseyden doeck op de breucke: waer door sy, voor't eynde der Novene soo volkomen ghenefinghe verkregghen hebben, als of'er noyt breucke gheweest en hadde.

Ick soude noch andere dierghelijcke gheschiedenissen hier kunnen by-brengen: maer dese duncken my genoegh te zijn, om aen den leser eenighsins aen te wijsen de weerderinghe, die JOANNA naer
haer

haer doot in 't ghemeyn ghevoelen der menschen behouden heeft. Laet ons komen tot het tweede Deel , ende in 't kort haere deughden beschrijven.

S

TWEE.